

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

9 771819 161008

З працягнутай рукой

22 лютага стала вядома, што ўрад А.Лукашэнкі зьвярнуўся да Рэсей з просьбай аб выдзяленьні гіганцкага стабілізацыйнага крэдыту. 1,5 мільярда даліраў патрэбныя яму для пераадолення наступстваў павышэння цэнавы на энерганосці. У аўтарак 27 лютага газета «Ведомости» першай паведаміла, а іншыя рэйсескія СМІ падхапілі інфармацыю, што Міністэрства эканомікі Беларусі распрацавала плян прыватызацыі найбуйнейшых прадпрыемстваў краіны, у тым ліку «Нафттану», Мазырскага НПЗ, ТАА «Палімір», «Белшыны», гарадзенскага «Азоту», «Белтэлекаму», тыгунёвай фабрыкі «Нёман», цэмэнтавых заводаў, цукраварняў, бровараў і віна-гарэлачных заводаў. **Старонка 3.** Мілінкевіч: «Гэта яшчэ больш закабаліць нашу дзяржаву». Булгакаў: «Рост спажыванья любым коштам». **Старонка 4.** «Ведомости»: Беларусь пачынае стандартныя эканамічныя реформы. **Старонка 5.**

У НУМАРЫ

Бел-чырвона-белы і чырвона-зялёны побач

Дыскусія вакол адной з налепак да Дня Волі. **Старонка 6.**

Зъяўленыне пустаты народу

Не спрабаваць выкарыстаць момант у беларуска-расейскіх адносінах на карысць незалежнасці было б памылкай. Піша Віталь Тарас. **Старонка 8.**

Хаім Суцін і Сымілавічы

У траўні ў Сымілавічах плянуюць адкрыць музеў Хаіма Суціна. Ягонае палатно прададзенае за рэкордны кошт. На ягонай радзіме спалілі мусульманскую сівятыню. **Старонка 26.**

Чалавече і хрысьціянскае

Онлайн-канфэрэнцыя з Пётрам Рудкоўскім. **Старонка 22.**

Рок-каранацыя ў здымках

Старонкі 18–20.

люстра дзён

Усё дзеяля крэдыту	3
З працягнутай рукой	4
Булгакаў: «Рост спажыванья любым коштам»	4
Мілінкевіч: «Гэта яшчэ больш закабаліць нашу дзяржаву»	4
Аглядальнік «Беларусов и рынка»: 1,5 мільярда — гэта ж няшмат	4
Ведомости: Беларусь пачынае стандартныя эканамічныя рэформы ...	5
Бел-чырвона-белы і чырвона-зялёны побач	6
Цесна сядзелі ды добра гаварылі	21

камэнтары

Віталь Тарас. Зьяўленыне пустаты народу	8
Павал Абрамовіч. Пазбавіца комплексаў	25

з усіх старон

Масква... Як мала ў гэтым гуку	10
У пекле Азіі	14

культура

Ствараецца музэй Манюшкі	12
Гены пальцам не затыкнеш	13
Каляндар на сакавік	25
Тры весткі пра Суціна і Сымілавічы	26

Міжнародная прэмія «Нашай Ніве»

«Наша Ніва» – ляўрэат прэміі імя Буцэрыюса фундацыі «Zeit». Гэта прызнаныне справы, якую робіць Рэдакцыя і кожны з Вас, шаноўныя чытачы.

Премія фонду «Zeit» — штогадова ўзнагарода, што прысуджаецца журналістам і СМІ з Рэспублікі Беларусь, Украіны, Грузіі і Паўночнага Каўказу, якія выступаюць за свабоду слова і грамадзянскай супольнасці. Прэмія заснаваная ў 2000 г. у гонар юрыста, журналіста і выдаўца Герда Буцэрыюса. З 2004 г. фонд выдае прэмію супольна з наравскай фундацыяй «Fritt Ord»

комікс

Бульбтапа падставілі	16
----------------------------	----

мы самі

Вялікі дзяякую за ахвяраваныні	17
--------------------------------------	----

музыка

Рок-каранацыя ў здымках	18
Каранацыя застоецца маштабнаю і незалежнаю	19

гутарка

Чалавече і хрысьціянскае: онлайн-канфэрэнцыя зь Пётрам Рудкоўскім .	22
---	----

год паэзіі

Андрусь Храпавіцкі. Студэнты і рого	28
Манн Kurt. Сармацкія хайку	28
Мікалай Петрушэнка. Бліз гасыціца у вёсцы	
Ляўкова...	28

дзе варта быць

Бабілёнская вежа, Зыміцер Вайцюшкевіч, Але́сь Лагвінец, ТТ-34...	30
--	----

калі б...

...беларусы былі пацукамі	31
---------------------------------	----

(Свабоднае слова) (Осла).

У мінулыя гады прэмію фундацыі «Zeit» атрымлівалі беларускія газэты «Народная воля», «Віцебскій кур'ер», «Салідарнасць», інфармагенцыя БелаПАН, журналісты Мікола Маркевіч, Святлана Калініна ды інш.

Премія будзе ўручаная 21 чэрвеня ў Нобэлеўскім інстытуце ў Осле.

Ул. інф.

КАМЭНТАР РЭДАКЦЫІ**Трэба мірыцца**

У сваіх унутраных спрэчках дэмакратычнае апазыцыя падышла да небяспечнай рысы.

З высвятленыня вагі асобных палітыкаў палеміка перайшла ў сыветапоглядную галіну, з асобаў — на пробы партыйнае вагі, загаварылі найстрашнейшыя перажыткі калянілізму, расейскамоўных пачалі брацца на беларускамоўных і наадварот. Голасам стрыманасыці мусілі б прамаўляць інтэлектуалы, але, на жаль, і частку іх захапілі партыйныя прыналежнасці; старыя крыўды адных, даўнія фанабэрты другіх абдзіліся, падбываючы да падрахункаў і рэваншу, падрываючы адзінства прыхільнікаў дэмакратыі і ёўрапейскага выбару. Незаўважна пад пагрозай руйнаваныя аказалася ўсё тое, што напрацоўвалася цэляя гады й дазваляла захоўваць прыцягальнай, жыццяздольнай і неперарыўнай дэмакратычнou альтэрнатыву.

Ни можна разбураць фундамэнтаў адзінства незалежнага грамадзтва. Ад гэтага зъменішыца шанцы Беларусі на ператварэнье ў дэмакратычную, скансалідаваную цэнтральназўрапейскую дзяржаву і надаўжэй зацягненца перабываныне яе ў постсавецкім стане.

Ни варта казаць: усе вінаватыя патрошку. Мера віны ў кожнага свая. На сайдзе адной з партый за тыдзень зъявілася дзесяць пафілітаў на адрас палітыка, за якога самі партыйцы надоечы агітавалі. На другім інтэрнэт-сайдзе назвалі «Нашай Ніве», і ўвогуле ўсю нацыянальную культуру, «нацыянальны лавачкай»... Пакуль будзе захоўвацца культурны расізм, пакуль палітычныя дзеячы і інтэлектуалы будуць дазваляць сабе спэкуляцыі на нацыянальным пытанні, нічога зь Беларусі ня будзе.

Успышкі нематываваных і другаснаматываваных палемік апошняга часу, на нашу думку, высьвяцілі, наколькі крохкае яшчэ адзінства і наколькі важна ўнікаць канфліктаў на непрынцыповым. Нашто ж усе гэтыя сваркі і звадкі, калі ўсе мы разам ляцім да зор? — калісці пісаў Максім Багдановіч.

Палітыкам жадаем знайсці ўзаемавыгадны кампраміс у непрынцыповых пытаннях.

Заклікаем да стрыманасыці аўтараў кола «Нашай Ніве», «ARCHE» і ўсіх іншых выданняў.

Як бацькі ня маюць права ўцягваць дзяцей у свае канфлікты, так ня можна ў запале палітычных палемік ставіць пад сумнёў фундамэнтальныя прынцыпы незалежнага грамадзтва.

Наша Ніва

Усё дзеля крэдыту

Сідорскі пацьвердзіў гатоўнасць да прыватызацыі буйных прадпрыемстваў.

«Дзяржава гатовая прада-
ваць свою долю ў буйных
прадпрыемствах, аднак то-
лькі за іх рэальны кошт», —
заявіў ён журналістам у се-
раду.

Ён сказаў, што будзе раз-
глідацца пытаньне продажу
«Белшыны». Паводле яго-
ных словаў, «Белшына» буд-
зе каштаваць больш за 1 млрд даляраў.

Ён таксама згадаў у кан-
тэксьце прыватызацыі на-
фтаперапрацоўчыя заводы,
заявіўшы, што іх кошт ня
можа быць нізкім.

На пакупку «Белшыны»
яшчэ сем гадоў таму зая-
ўлялі прэтэнзіі расейскія
фінансава-прамысловыя гру-
пы, звязаныя з былым сын-
керам Дзяржаўнай думы Ген-
надзем Селязньёвым — аса-
бістым сябрам А. Лука-
шэнкі, які ня раз падтрымл-
іваў кіраўніка Беларусі ў
часе выбарчых кампаній.

Варта адзначыць, што ін-
фармацыя аб плянах маш-
табнай прыватызацыі най-
большых прадпрыемстваў
Беларусі ўпершыню зяві-
лася не ў беларускіх крыні-
цах, а ў расейскай прэсе не-
калькі дзён таму. Гэта паказа-
вае, што «выщек» мог быць
сплюнаваным. Зъяўленыне
гэтай інфармацыі супадае з
просьбай беларускага ўраду
да Рasei аб беспрацтавым
крэдыце гіганцкім памерам
1,5 млрд даляраў. Такія крэ-
дыты звычайна выдаюцца
пад нейкія палітычныя ці
эканамічныя саступкі.

У беларускім выпадку
просьба аб крэдыце выгля-
дала як прапанова застацца
ў зоне ўплыву Rasei і не ўва-
ходзіць у Балта-Чарнамор-
скі энергракалектар, аб якім
марач Літва і Украіна.

Гучныя просьбы белару-
скага кіраўніцтва аб крэды-
таванні нашай краіны
«Райфайзэнбанкам» (на

«Белшына» ацэненая на мільярд даляраў.

мільярд даляраў) і Кітаем
(на 1,2 млрд) прагучалі
амаль адначасова, але не
былі ўспрынятыя назіральні-
камі як рэалістычныя.

Эканамічная ситуацыя ў
Беларусі нязначна пагор-
шылася пасля 1 студзеня ў
сувязі з ростам цэнаў на
энэрганосьбіты. Так, індэкс
цэнаў на прадукцыю пра-
мысловага прызначэння
вырас за студзень на 16%.
Сярэдні заробак апушыцца
ніжэй за ўзровень каstryч-
ніка 2006 году (да 288 даля-
раў). У сувязі зь інфля-
цыйнымі чаканнямі для
ўтрымання курсу рубля
Нацбанку прыйшлося спра-
даць частку валютных запа-
саў, і яны ўпершыню за
доўгі час звыніліся.

Міжтым Беларусь усё яш-
чэ атрымлівае паліва па най-
ніжэйшых цэнах у рэгіёне.

Кіраўніцтва Беларусі ба-
цца, што спыненне росту
спажывання падарве яго
папулярасць. Адсюль і
просьба аб гіганцкім крэды-

це.

Абяцанкамі прыватыза-
цыі ласкіх кавалкаў беларус-
кай эканомікі Беларусь кар-
міла Расею прынамсі ад
2001 году. Ад часу, калі
Масква перастала задаваль-
няцца палітычнай даміна-
цыяй над Беларусью і пал-
ітыкай русіфікацыі, якая ту-
така праводзіцца, і стала
патрабаваць кантролю і над
беларускай гаспадаркай.

У панядзелак газета «Ве-
домості» першай паведамі-
ла, а іншыя расейскія СМІ
падхапілі інфармацыю, што
Міністэрства эканомікі Бе-
ларусі распрацавала плян
прыватызацыі найбуйней-
шых прадпрыемстваў краіны,
у тым ліку «Нафттану»,
Мазырскага НПЗ, ТАА
«Палімір», «Белшыны», га-
радзенскага «Азоту», «Бел-
тэлекаму», тытунёвай фаб-
рыкі «Нёман», цэмэнтавых
заводаў, цукраварняў, бро-
вараў і вінна-гарлачных за-
водаў.

Намеснік міністра эка-

номікі Алег Мельнікаў у аў-
торак камэнтаваў пляны
маштабнае прыватызацыі
нацыянальнае маёмысці ве-
льмі ўхілісті. «Плян мерап-
рыемстваў па стабілізацыі
ситуацыі на ўнутраным ва-
лютным рынку і дасяг-
неныні дадатнага сальда
зинешняга гандлю Беларусі
на 2007 год уяўляе сабой па-
пярэдня накіды, — цытуе
ягоныя слова дзяржаўнае
агенцтва БелТА. — Гэты
плян будзе разглідацца ўрадам
у адпаведнасці з дзе-
ючым заканадаўствам.
Тады будзе прыміцацца адпа-
веднае распэннне». Што да-
тычыцца часткі продажу ак-
тываў дзяржавы ў шэрагу
найбуйнейшых прадпрыем-
стваў, то «аб гэтым пакуль
што рана гаварыць, — лі-
чыць намеснік міністра
эканомікі. — Але ў прын-
цыпе гэта нармальны пра-
цэ... дзеля павышэння
эфектуўнасці дзеянасці
прадпрыемстваў і ў цэлым
галіны».

Няпэўнасць міністра
эканомікі ясная. Па-першае,
ня ўрад будзе распарађаць
ца прыватызацыяй у нашай
краіне. Па-другое, паводле
нашай інфармацыі, у кіраў-
ніцтве краіны пакуль няма
пэўнасці, якую канцепцыю
далейшага развіцця эко-
номікі абраць. Існуюць
прапановы структураў Ад-
міністрацыі прэзыдэнта, Ра-
ды бяспекі, Міністэрства
замежных спраў, Міні-
стэрства эканомікі, яны раз-
ныя, а прыміцаць распэнніе
будзе асабіста кіраўнік дзяр-
жавы ў вузкім коле сваіх
блізкіх і памочнікаў. Па-трэ-
цяе, систэма ўлады ў краіне
закрытая ня толькі для гра-
мадзянаў, але і для чыноўні-
каў сярэдняга рангу, якія
толькі здагадваюцца аб мэ-
ханізме прыняцця распэн-
нія нават у сферы іх кам-
петэнцыі. Па-чацвертае, бе-
ларускія чыноўнікі на ўлас-
най скury ведаюць, як не-
бяспечна ўлазіць са сваімі
думкамі ў гульні, распечатыя
на самым высокім узроўні.

Мікола Бугай

З працягнутай рукой

Урад А.Лукашэнкі зьвярнуўся да Pacei з просьбай аб выдзяленыні гіганцкага крэдыту для стабілізацыі эканамічнага становішча. Просяць 1,5 мільярда даляраў беспрацэнтава.

Аб гэтым паведамілі карэспандэнту БелТА ў Міністэрстве фінансаў Беларусі. У Мінфіне растлумачылі, што ад-паведнае рагшэнне было абумоўлена неабходнасцю дадатковага фінансавання выдаткаў бюджету, выкліканых павышэннем цэнаў на энерганосбіты.

«Лічу, што такая просьба мае права на існаваныне. Мы абмяркоўвалі магчымасць, што ў разе патрэбы ўрад Pacei гатовы разгледзець такі варыянт», — так пракаментаваў учора просьбу Беларусі міністар эканамічнага развицця Pacei Герман Грэф. Тэрміны і сума крэдыту, заявіў ён, будуть прадметам перамоваў.

На початак 2007 году замежны дзяржавуны доўг Беларусі склаў 840 мільёнаў даляраў пры прадугледжаным бюджетам ліміце 2 мільярды даляраў.

Крэдыт на \$1,5 млрд быў бы беспрэцедэнтным для Беларусі. Гэта \$155 на кожнага жыхара нашай краіны, зь несмаўлятамі ўключна, або больш за тры сотні даляраў на кожнага праца-

здольнага беларуса.

Просяба аб такім крэдыце азначае, што ўрад сутыкнүўся зь непераадольнымі цяжкасцямі з напаўненнем бюджету.

Варты адзначыць, што цэны на энерганосбіты пры гэтым застаюцца для Беларусі найніжэйшымі сярод краінаў рэгіёну, але маюць далей расыці наступныя гады. Узамен за льготныя цэны на газ і нафту Беларусь усе апошнія гады знаходзілася ў васальнай залежнасці ад Pacei і праводзіла палітыку русіфікацыі і канфрэнтацыі з Захадам.

Зварот да Pacei, якую ўсе апошнія месцы беларуская пропаганда абвінавачвала ва ўсіх грахах, азначае яшчэ і правал спрабаў знайсці крэдытныя рэсурсы ў дастатковым памеры ў банках Эўропы і Кітаю. Заявы пра магчымасць атрымання крэдытаў з альтэрнатыўных Pacei кірыніцай разглядаюцца незалежнымі экспертымі як дадатковы спосаб ціску на Москву.

На выключана, што ўзамен за крэдыт краіне прыйдзецца пайсьці на чарговыя

еканамічныя і палітычныя саступкі Pacei. Нагадаем, што ўзгадненыне зыніжаных цэнаў на нафту Москва аbumовіла саступкамі Беларусі па сарака іншых таварных пазыцыях. У выніку ў цяжкім становішчы аказаліся беларускія цукраварні, бровары, мясаперапрацоўка, а самае галоўнае — беларускія тавары выціскаюцца расейскімі з розынічнага гандлю ў самой Беларусі. У доўгатэрміновай пэрспэктыве гэта можа аказацца для беларускай эканомікі больш забойчыца за дарагоўло паліва.

Булгакаў: Рост спажыванья людым коштам

«А. Лукашэнку прасыпець узяць крэдыты, чым урэзаны бюджет. Гэта праіства папулізму. Уразаныне бюджету, прызнаныне рэальнага эканамічнага стану краіны пахіснула б уяўленыне пра няўхільны рост дабрабыту насельніцтва. За гэтым можна бачыць няўпэўненасць у сваёй палітычнай будучыні і цвяроzaе ўсьведамленыне факту, што толькі рост спажываныя прадухіле беларускую палітычную систэму ад збору і выбуху. Гіганцкі памер запыту съведчыць аб tym, што Лукашэнка, найхутчэй што, веврьць, што гэта часовая мера, і іранская ды вэнсуэльская нафта праз пару гадоў выпраўляць сытуацыю».

Мілінкевіч: «Гэта яшчэ больш закабаліць нашу дзяржаву»

«Рыторыка А. Лукашэнкі на адрасе Москвы, як і гучныя выказываныні міністраў пра «нязначае падвышэнне» камунальных плацяжоў, былі выключна палітычнай гульнёй і падманам грамадзян.

Улады разумеюць, што ў руках Москвы знаходзяцца эканамічныя рычагі ціску на Беларусь, якія пры пэўным выкарыстанні могуць прывесці да дэстабілізацыі грамадзка-палітычнай сытуацыі ў краіне.

Прапановы Захаду дапамагчы ў вырапэнні эканамічных праблем Беларусі пакуль не знаходзяць водгуку ў

кіраўніцтва краіны. У гэтай сытуацыі застаецца ім адно — зноў ехаць на паклон у Москву.

Расійскі стабілізацыйны крэдыт не ўратуе сытуацыі, а яшчэ больш закабаліць напуш дзяржаву і наш народ. Без рэфармаваныя эканомікі і палітычнай систэмы, дыверсыфікацыі паставак энерганосбітаў, адкрыцця шляху да новых тэхналёгій мы будзем заставацца ў аўтсайдэрах цывілізаванага сьвету».

Аглядальнік «Беларусов и рынка»: 1,5 мільярда — гэта ж НЯШМАТ

Камэнтуе эканамічны агля-

дальнік газеты «Белорусы и рынок» **Уладзімер Тарасаў**.

«Міністэрства фінансаў ясна патлумачыла прычыны неабходнасці атрымання такога крэдыту — ліквідацыя наступстваў падаражаныя энерганосбітаў. Вядома, эканоміка адчула гэтае падаражаныне, бо ў бюджет не былі ўключаныя такія выдаткі. Тому атрыманье крэдыту на гэтыя мэты — цалкам нармальны ход, каб эканоміка магла працаваць у нармальным рэжыме, каб пазыбегнуць згортваныя важных інвестыцыйных праектаў. Іншая реч, як будуть расходавацца гэтыя гроши, на якія мэты. Тут, лічу, таксама ня варт лішне палохацца: запазычанасць нашай краіны не такая ўжо й вялікая, улічваючы сусветны вопыт».

Запісаў Сямён Печанко

Ведомости: Беларусь пачынае стандартныя эканамічныя рэформы

Навагодні нафтагазавы канфлікт з Расеяй можа каштаваць Лукашэнку многа больш, чым праста бюджетны дэфіцыт. Мінэканомікі падрыхтавала шырокую праграму прыватызацыі дзяржпрадпрыемстваў, па некаторых вядуцца перамовы з інвестарамі. Беларусь рыхтуеца да значных міжнародных пазык. Гэта можа пакончыць зь цяперашняй эканамічнай мадэльлю краіны.

2006 год Беларусь завяршила з адмойным сальда ў \$1,663 млрд — каля 4,5% ВУП. Падаражаныне газу з \$46,7 да \$100 за 1000 м³ і ўвядзеныне Расеяй поштліны на нафту для Беларусі ў памеры \$53 за тону абыдуцца рэспубліцы яшчэ ў \$2—2,5 млрд, лічачь мясцовыя эканамісты.

Пропанова распачаць прыватызацыю дзяржаўных доляў у найбуйнейшых прадпрыемствах краіны зъмешчаная ў Плянене мерапрыемстваў па стабілізацыі сітуацыі на ўнутраным валютынным рынку і дасягненыні станоўчага сальда замежнага гандлю краіны ў 2007 годзе. Плян падрыхтаваны Міністэрствам эканомікі Беларусі.

Аўтары праграмы пропаноўваюць пра весні ў 2007 годзе конкурсы па продажы буйных нафтаперапрацоўчых і хімічных прадпрыемстваў, у тым ліку НПЗ «Нафттан», Мазырскага НПЗ, ААТ «Палімір», «Белшыны», «Горадні Азоту», «Магілёва Хімвалакна», «Горадні Хімвалакна».

Пропаноўваюць разгледзець магчымасць акцыянування з мэтай наступнага продажу стратэгічным інвестарам найбуйнейшых беларускіх унітарных прадпрыемстваў, у прыватнасці Менскага аўтамабільнага завода, «Белтэлекаму» (манаполіст на рынку сувязі і Інтэрнэту), Бе-

ларускага цэмэнтавага заводу, гарадзенскай тыгунёвой фабрыкі «Нёман». Магчымы продаж дзяржпакетаў акцый буйных прадпрыемстваў харчпраму, у тым ліку ААТ «Менскі завод пееністых вінаў», «Гомельскі тлушчавы камбінат», «Скідзельскі цукровы камбінат», «Гарадзенскі цукровы камбінат», «Жабінкаўскі цукровы завод». Пропаноўваюць прадаць 30—40% акцый найбуйнейшых вытворцаў піва — ААТ «Крыніца», і соладу — ААТ «Белсолад».

Беларускім заканадаўствам прадугледжаны аўкцыённая і конкурсная формы продажу дзяржпрадпрыемстваў, паведамле начальнік упраўлення Мінэканомікі Уладзімір Баулін, але як будзе арганізаваная прыватызацыя кожнага познага прадпрыемства, казаць па куль рана, дадае ён. Натальля Жарнасек з Дзяржаўнага камітetu па маёмыні Беларусі запэўніла «Ведомості», што хоць адкрытыя продажы прадпрыемства беларускім заканадаўствам не прадугледжаны, «у выпадку паступлення выгодных пропаноў яны таксама будуть разглядацца».

Продаж найбуйнейшых беларускіх прадпрыемстваў, найперш нафтхімі і машынабудаванья, неўзабаве наўрад ці магчымы, перакананы кіраўнік менскага

аналітычнага цэнтра «Стратэгія» Леанід Заіка. Распрацоўка такой вялікай прыватызацыйнай праграмы хутчэй за ўсё была «панічнай рэакцыяй» Мінэканомікі на наступства падаражаныня энэрганосбітаў.

Беларусь застаецца негасціннай краінай для замежных інвестыцый, нагадвае Аляксандр Чубрык зь менскага Інстытуту прыватызацыі і мэнеджменту. Паводле нацыянальнага заканадаўства, урад можа ў любы момант вярнуць кантроль над раней прыватызаваным прадпрыемствам, калі ўвядзе ў яго «залатую акцыю». Таму правядзенне маштабнай прыватызацыі будзе немагчымае бязь змены беларускага заканадаўства.

Але хоць палітычныя фактары будуть тармазіць структурныя рэформы беларускай эканомікі, спыненыне субсидавання з боку Расеі робіць буйнамаштабную прыватызацыю ў Беларусі цягам бліжэйшых гадоў непазыбжнай, лічыць ён.

За два-тры тыдні на конкурсны продаж будзе выстаўлены дзяржаўны пакет акцый (больш як 50%) беларускага заводу па рамонце і тэхнічным абслугуўванын вылічальнай тэхнікі, распавядае Жарнасек.

На словах топ-мэнеджэраў дэльюх буйных расейскіх масллатлушчавых кампаній, расейскім інвестарам ужо пропанавалі набыць Гомельскі тлушчавы камбінат, прайда, умовы інвестыцый не вельмі зразумелыя.

На словах аналітика Інстытуту каньюнктуры аграрнага рынку Яўгена Іванава, беларускія цукровыя заводы — «найлепшыя на тэрыторіі ўсяго былога СССР», у іх мадэрнізацыю ўкладаліся значныя сродкі, і там ёсьць «усе перадавыя тэхналёгіі, якія толькі магчымы прыдумаць». Але топ-мэнеджэр адной буйной расейскай цукровай кампаніі заяўлюе «Ведомостям», што «рубля свайго не ўклалі бы» ў гэтыя заводы: ён упэўнены, што нават калі прыватызацыя адбудзеца, інвестараў не дапусціць да рэальнага кіравання прадпрыемствамі.

На словах старэйшага віцэ-прэзыдэнта ВТБ Васіля Цітова, у завяршальнай стадыі знаходзіцца зыдзелка па набыцці «Славніфтебанка». Старшыня прайдэльні Нацбанку Беларусі Пётра Пракаповіч паведаміў «Інтэрфаксу», што неўзабаве будуть падрыхтаваны ўсе дакументы для продажу расейскаму «Внешэкономбанку» кантрольнага пакету акцый «Белзінешканамбанку». Пракаповіч чакае, што ВТБ і ЗЭБ будуть здзяйсніць штогадовыя ўклады ў набыцця імі беларускія банкі ў аб'ёме \$150—200 млн кожны.

Крыніца, блізкая да Крамля, лічыць, што беларусы наўрад ці рапашацца прадаць сур'ёзныя актывы.

Андрэй Плінкевіч

Цяжка скрунць воз эканамічных рэформаў.

Бел-чырвона-белы!

У Менску зьявілася багата інфармацыйная прадукцыя да Дня Волі.

У паштовыя скрынкі менчукоў раскідваеца газета «Выбар» з адкрытым лістом Аляксандра да Аляксандра, Мілінкевіча — да Лукашэнкі, і заклікам «25 Сакавіка: адзначыць галоўнае сьвята краіны». Ёсьць беларускамоўная ўётка кааліцыі Аб'яднаных дэмакратычных сілаў і кампаніі «За свабоду». А таксама цэлы шэраг налепак. Сярод іх ёсьць налепкі з выявай Мілінкевіча, сіненькія налепкі з выявай гербу Менску.

Але адна з налепак выклікала ў актыўістаў неадназначную рэакцыю: гэта налепка, дзе побач намаляваныя два съягі — бел-чырвона-белы і чырвона-зялёны, а таксама надпісы «За свабоду!» і «За Беларусь!» У цэнтры налепкі зьмешчаны эўразійская зорачкі. Нічога падобнага раней апазыцыя не рабіла. Такім чынам апазыцыя спрабуе адресаваць сваю прадукцыю да як мага большай людзкой аўдыторыі, каб забясьпечыць масавасць акцыі 25 Сакавіка.

Ці правільна зъмешччаць чырвона-

зялёны съяг побач зь бел-чырвона-белым? Што пра гэта думаюць маральныя аўтарыгты?

Народны мастак Беларусі Васіль Шаранговіч мяркуе, што нельга сумяшчаць у адно дзіве абсалютна розныя сымболікі. «Адзін съяг нацыянальны, другі — савецкі. Яны неспалучальныя. Аб'ядноўваць нацыю трэба, але ці такім шляхам. Тое, што робіцца ціпер у дэмакратычных сілах, выклікае больш пытання, чым адказаў. Праз усе іхныя сваркі не вымалёўваеца адзінай лініі, ня бачна, што трэба канкрэтна рабіць у гэтай сітуацыі простаму чалавеку, які не цікавіцца палітыкай. Таму ўсё гэта пад вялікім пытаннем».

Палітвізія Артура Фінькевіча бянтэжыць толькі спалучэнне двух съягігоў. «Нічога кепскага ў самой прапанаве нацыянальнага прымірэння я ня бачу. Асабліва ў сувязі зь нядайным лістом Мілінкевіча да Лукашэнкі з прапановай разам адзначыць Дзень Волі. Гэта правільныя крокі. Няхай улада злачынная, нелегітимная, але

мы першыя працягваем ёй руку супрацоўніцтва. Ім жа застаецца толькі даць адказ, ці гатовыя яны пайсьці на контакт. Таму гэты ход цалкам лягчыны».

Паэтка Ніна Мацяш, гледзячы на гэта ўсё са свайго Белаазёрска, пазытыўна ўспрымае такія крокі апазыцыі. «Мне б хацелася адзінства, але ня ведаю, ці варта ставіць побач гэтыя сымболікі. Пэўна, было б лепей, каб съягам увогул не было на налепках. Неабходна ісці на кампраміс, бо гэты супраціў апошніх гадоў паміж уладай і апазыцыяй вычарпаў сябе. Дыялёг заўсёды магчымы. Я ўхваляю дзеяньні Мілінкевіча, які робіць крокі насустроч. Нельга прыкryвацца толькі адным нейкім лёзунгам. Трэба быць адначасова і за свабоду, і за незалежнасць, і за Беларусь».

Паэт Генадзь Бураўкін таксама лічыць такія заходы апазыцыі слушнымі. «Я быў бы рады, каб у гэты дзень на плошчах краіны поруч зь бел-чырвона-белымі съягамі ўзыняліся і чырвона-зялёныя. Гэта, ва ўсякім выпадку, лепш за дубінкі, якія звычайна ўздымаюць улады на Дзень Волі. Калі ўлады згодзяцца на дыялёг, то я готовы дараваць шмат каму і што. Галоўнае, каб гэтыя людзі сапраўды пакаяліся. Я ня ведаю, ці хопіць мужнасці ў людзей, якія на працягу многіх гадоў зімаліся вынішчэннем беларускай мовы, прысьці на пляц, але я іх туды шчыра запрашаю. Ня ведаю, ці ёсьць гэтыя налепкі сымтомамі нейкага дыялёгу паміж уладай і апазыцыяй, але б вельмі гэтага хацелася б».

Пісьменнік Адам Глёбус лічыць гэту ўётку няздарнасцю: «Ёсьць эклектыка ў архітэктуры, у палітыцы яна таксама ёсьць. Я ня ведаю, ці можа ў выпадку гэтай дыфузіі абыцца нешта добрае. Я як мастак не люблю эклектыку, я люблю чистыя стылі. Гэтая на-

АПЫТАНЬНЕ НА САЙЦЕ NN.BY

Чырвона-зялёны съяг у постлукашэнкаўскай Беларусі

Саступіць месца бел-чырвона-беламу	202 (66.0%)
Застанецца дзяржаўным	26 (8.5%)
Будзе ўжывацца нароўні зь дзяржаўным бел-чырвона-белым	5 (1.6%)
Стане съягам апазыцыі	23 (7.5%)
Будзе забаронены	50 (16.3%)

Усяго прагаласавала: 306

і чырвона-зялёны побач

лепка няўцымная і няясная, яна нічога не праясьніе. Налепка не дае адказу, ці прыйдзе на пляц Лукашэнка, аднак празь яе на пляц можа не прыйсці шмат людзей, якія прыходзяць на мітынг з бел-чырвона-белымі сцягамі. Бачна па ўсім, што такую неахайную налепку мог зрабіць толькі няздарны мастак».

Палітоляг Аляксандар Класкоўскі лічыць такі крок памылковым: «Ніхто яшчэ не признаўся ў аўтарстве гэтай налепкі, бо, на мой погляд, самі разумеюць, што схіблі. Ідэя пошукаў кампрамісу, дыялогу з уладай правильная. Але сумяшчаць побач дэльце сымболікі нельга, бо многія ўспрымуть гэта як зраду. Калі ў палітычным пляне такое заліграванье можна ўспрымаць, то да сымболікі — не. Што да перспектываў 25 Сакавіка, то я наўрад ці думаю, што

там будуть людзі з чырвона-зялёнымі сцягамі. Улада пакуль ня бачыць у апазыцыі нейкую сілу, з якой можна было б размаўляць на роўных. Пакуль улады гатовыя толькі выціраць аб апазыцыю ногі. З гэтай прычыны я лічу, што ўлада не наважыцца прывесці на плошчу нейкую ячэйку БРСМ».

Палітык Алесь Лагвінец пераканаў, што такім крокам нельга адштурхнуць ад удзелу ў сівяткаванні: «Ідэя можа падацца спречнай і рызыкоўнай, але, на мой погляд, яна ўдалая. Што б мы ні казалі, але і чырвона-зялёны сцяг стаў часткай беларускай гісторыі. Мы працягваем уладзе руку. Такія налепкі, як мне здаецца, ня могуць адштурхнуць ад акцыі людзей, якія выходзяць на вуліцы з бел-чырвона-белымі сцягамі, затое дапамагаюць разбурыць вобраз «дэструктыў-

най апазыцыі» ў часткі грамадзства зъ неакрэсленымі поглядамі».

Зыміцер Панкавец

Інтыгра вакол 25 Сакавіка абудзіла да творчасці інтэрнэт-супольнасць. Такія «ўлёткі» з'яўляюцца на розных сайтах і ў Жывім журнале.

ХРОНІКА

Зволнены гісторык Анішчанка

З Інстытуту гісторыі зволнілі гісторыка Яўгена Анішчанку. Нагода — адсутнасць рэзінзіі на навуковыя працы калегаў ды слабая прэзентаванасць навуковых працаў на канфэрэнцыях. Варта адзначыць, што гэта ўжо пяты зволнены з гэтай установы супрацоўнік. Раней зволнілі Генадзя Сагановіча, Ніну Стужынскую, Андрэя Кіштымава ды Сяргея Тарасава.

22 лютага

Сына Леванеўскага затрымалі з улёткамі

14-гадовага **Антона Леванеўскага** затрымала ахова гарадзенскага рынку «Карона», калі той раздаваў улёткі з паведамленнем пра плянаваны ў Менску мітынг прадпрымальнікаў. Антона перадалі міліцыянтам. Адзін з іх, падводзе бацькі хлопца, **Валер'я Леванеўскага**, каб давесці хлопца да дзялянкі машыны, надзеў яму на адну руку кайданкі. Хлопца даставілі ў РУУС Ленінскага раёну Горадні. Працаколу затрымання і канфіскацыі ўлётак не

складалі. Па патрабаванні Леванеўскага — старажытнага міліція правярае здарэньне.

24 лютага

Затрымалі Насту Азарку

Активістку незарэгістраванага «Маладога фронту» **Насту Азарку** затрымалі ўвечары за вывешваны ў цэнтры Нясьвіжу расцягажкі з надпісам «Свабоду Дашкевічу!»

На дзяўчыну склалі адміністрацыйны пратакол. Пасля некаторага часу Наста Азарка была вызваленая.

Дзянісава перавялі ў Віцебск

Затрыманага 16 лютага моладзевага актыўіста **Дзяніса Дзянісава** перавялі ў Віцебск, дзе ён быў зьмешчаны ў СІЗА-2.

26 лютага

Царква «Новае жыцьцё» працягвае бараніца

З 26 лютага па 4 сакавіка ў менскай царкве «Новае жыцьцё» адбываеца малітоўны пост. Праўнік царквы **Сяргей Луканін** паве-

даміў, што на гэты час у царкве адмененыя ўсе мерапрыемствы. Ад панядзелку ў дзельнікі пас-та будуть начаваць у памяшканні царквы.

27 лютага

Пракуратура папярэдзіла «Ганцавіцкі час»

Сёлета газета пазбавілася магчымасці падпіскі праз «Белпошту» і продажу ў «Белса-юздруку», у дзяржаўных і прыватных крамах. Пракурор Ганцавіцкага раёну **Сяргей Замара** патлумачыў, што газета атрымала папярэдзяльне нібыта за скажэнне звестак, атрыманых ад старшыні выбарчай камісіі. Ён не выключыў магчымасці закрыцця незалежнай ганцавіцкай газеты. **Рэдактар «Ганцавіцкага часу» Пятран Гузеўскі** лічыць, што сапраўдно прычынаюцца ціску на яго выданьне ёсць рост папулярнасці газеты, а таксама павелічэнне яе накладу. Сёлета наклад «Ганцавіцкага часу» вырас на 500 экзэмпляраў і дасягнуў трах тысяч. Апінуўшыся па-за дзяржавай систэмай распаўсюду, выданьне наладзіла ў раціентры і вёсках альтэрнатыўную падпіску і дастаўку на дом.

Зъяўленыне пустаты народу

Пра Мілінкевіча, Лукашэнку і вечную нуду русафілаў у Беларусі піша Віталь Тарас.

Нядайна давялося паглядзець спектакль «Іванаў» на сцене Тэатру беларускай драматургіі. На мой дылетанцкі погляд, пастаноўка выйшла цалкам прыстойная, акторскае майстэрства ў цэлым — на ўзроўні. Праўда, у перакладзе Івана Скарлыніка Антон Чэхаў гучыць крыху нязвычылі. Часам цяжка пазбыцца ўражаныня, што дзея п'есы адбываецца не ў расейскай правінцыі пачатку мінулага стагодзьдзя, а ў беларускім мястэчку. Добра гэта ці дрэнна — асобнае пытаныне. Тым ня менш, галоўнага героя п'есы — дэпрэсіўнага інтэлігента Іванава з ягонай хваравітай рэфлексіяй і сумленнасцю — наўрад ці назавеш тыповым пэрсанажам нашых дзён. (Пры тым, што колькасць самгубстваў у Беларусі, згодна са статыстыкай, расце). Больш тыповым падаецца граф Шабельскі, які з усяго зьдзекуеца, з усяго зьдзіліва насыміхаеца ды піша ананімкі зь «любові да праўды». Пра яго іншы пэрсанаж п'есы кажа, што графу лепей набіць рот пакляй, падпяць і потым пыхкаць смуродам на людзей.

Гэты спектакль мне ўспомніўся пасля таго, як патрапіўся на вочы артыкул «Шум вакол мэсыджу» на сайце «Наша меркаваньне».

Каб пазбегнуць эфекту, падобнага да таго, што ўзынік падчас перакладу Чэхава на беларускую мову, і каб не сказіць думку ѹ стыль аўтара, што падпісаўся як Андрэй Сакалоў, прывядзі некалькі фрагменты артыкулу на мове арыгіналу:

«Среди наших пикейных жилетов оживление. Ну как же! Бывший Единый, но всё еще остающийся, по крайней мере для Запада, Единственным, послал, как теперь говорят образованные люди, мессидж нашему Великому и Ужасному».

«И как же взбаламутилось наше пикейно-жилетное болото! Какие тут попали прикидки, расчеты, анализы, схватки и полемики! В лавочке, именуемой Национальной, даже опрос провели: а вы бы подали руку Великому и Ужасному?»

«Руку, товарищ Великий и Ужасный!!! Ведь у нас столько общего! Это неважно, что народ безмолвствует. Он дурной, некультурный, не знает

правильной дороги. Мы и без него, без дядькі Антося и теткі Гэли, все как надо сделаем. Как ты делал и делаешь. Мы согласны».

«Но тихо, мертвое вокруг. И уже затихает шум от мессиджа Единственного. И надо ждать нового события.

А пока — всё та же тоска, собачья тоска.

И собачье ожидание — кто бы пригрел, погладил?»

Палемізаць зь невядомым мне аўтарам, захопленым уласным сарказмам, падаецца лішнім. Але з другога боку, гэты артыкул уяўляеца вельмі характэрнай і тыповай рэакцыяй часткі журналістаў на апошнія падзеі ў асяродку дэмакратычных сілай. Не выкryваныне «Нашай Нівы», якую аўтар грэбліва называе «нацыянальной

Не спрабаваць выкарыстаць момент у беларуска-расейскіх адносінах на карысць незалежнасці было б памылкай.

лавачкай». А менавіта ацэнка апошніх падзеяў, найперш — ліста Мілінкевіча Лукашэнку. Апошні не называеца сваім імем, але параўноўваеца з героям казкі «Чараўнікі смаргадавага гораду» — Гудвінам, «вялікім і жахлівым». Іншыя палітыкі, а таксама й журналісты парашуноўваюцца з пэрсанажамі «Залатога цяляці» Ільфа і Пятрова — «пікейнымі жылётамі».

Карціна, якую малое аўтар, за апошнія пятнаццаць гадоў сталася звыклай для чытача, дзяячуючы падобным публікацыям: вакол пустыня і мярцьвичча. Што «нацыянальная лавачка», што нейкія там лібералы — адное рабое. «И скучно, и грустно, и некому руку податъ».

Як у тым савецкім анэддоце — усе вакол у г..., адзін я ў белым фраку. Паводле лёгкі аўтара артыкула, сядзеў бы Мілінкевіч спакойна, ведаў бы сваё месца, адведзенае яму загадзя палітыкамі ды палітэхнолягамі, не

вытыркаўся б са сваім лістом — ніхто б яго і не чапаў. Бо пакуль ён сядзеў ціха, вакол віравала ўсімі фарбамі палітычнае жыццё. А як толькі напісаў — дык адразу невядома скуль узялася туга.

Але самае галоўнае, што вынікае з публікацыі ў «энэмэнбай»: альтэрнатывай гносянай сітуацыі ў Беларусі можа быць толькі Расея, дзе інтэлектуальнае жыццё квітнене на толькі ў Інтэрнэце, дзе самыя розныя апазыцыйныя газеты ды часопісы — вы не паверыце! — прадаюцца. «І не падпольныя, а ў кіесках, у каталёгах, у нармальных друкарнях. А ўжо свае тэле- і радыёканалы — гэта такое шчасце было б. Ужо як бы дзяжалі Вялікаму і Жахліваму за такую міласціну. Рукі-ногі цалавалі б!» — малюе карціну росквіту «сувэрэнай дэмакратыі» ў Рэсеі Андрэй Сакалоў. Толькі дзе ён, цікава, бачыў хоць адзін расейскі тэлеканал, які б на тое што крытыкаў — на славіў бы Путіна ды ягоную мудрую палітыку на ўсе лады ад раніцы да вечара? Ці лабызаць задніе месца расейскаму кіраўніку Сакалоў лічыць заняткам больші гігіеічным і натуральным, чым цалаваць канечнасць іншых дыктатараў? Так бы мовіць, ногі мышц і ваду піць.

Можа быць, зъяўленыне найноўшага інтэрнэт-праекту ў расейскім інтэрнэце, створанага загадавым рухам за вылучэныне Лукашэнкі ў кандыдаты на прэзыдэнта Рэсеі на выбарах-2008, ёсьць таксама прыкметаю дэмакратыі, а не правакацыяй расейскіх спэцслужбаў? І крэмлезнаўца Паўлоўскі ў сваёй перадачы на НТВ гаворыць, што большасць аптычных расейцаў падтрымалі б «зъяўрэйское рэжыму» Лукашэнкі проста так, дзеля прыгожага слоўца?

Можа быць.

Толькі вось сайт «Беларускі партызан», які спадар Сакалоў абараняе ад нехарошых людзей з «нацыянальной лавачкі», надрукаваў нядыўна артыкул Валер'я Косткі, дзе той папярэджвае: «Нацыянальны ідэі апазыцыі ніколі не ўпісаліся ў імперскія расейскія ідэі. Таму агенцтура ўплыву, як у атачэнні прэзыдэнта, гэтак і ў апазыцыйным асяродку, прыкладае ўсе намаганні дзеля абмежавання ўсялякага ўплыву

Беларусь застаецца ў полі расейскай культуры – палітычнай і пабытовай. На фота: 25 лютага, беларускі спэцназ інсцэнізуе расейскую нацыянальную забаву – масъленічную кулачную бай.

з боку апазыціі на кіраўніка дзяржавы, каб ня даць ідэям нацыянальнага адраджэння узыняцца на ўзровень дзяржаўнае палітыкі... Можа скласціся прынцыпова новая сітуацыя, калі нацыянальны апазыціі будзе процістаяць на ўлада, але апазыція з прарасейскім інтэрэсамі».

У гэтай сітуацыі, на думку Валер'я Косткі, адказнасць нацыянальнае апазыціі за будучыно Беларусі, яе незалежнасць, узрастает неімаверна. Далей ён крытыкуе апазыцію за адсутнасць еднасці, за тое, што ўнутраныя разборкі выносяцца на публічнае абмеркаваныне, і гэта шкодзіць ёй як унутры краіны, гэтак і па-за яе межамі.

Усё гэта бясспрэчна й тое, што ні апазыція, ні хтосьці зь яе лідэраў ня могуць быць «святарнымі каровамі», якіх нельга крытыкаваць у прэсе. (У вольнай прэсе, зразумела, а не ў дзяржаўных сродках масавай прапаганды, якія СМІ, строга кажучы, не зьяўлююцца).

Але ёсьць крытыка і крытыка. Калі палітыка, ці нейкую іншую публічную асобу публічна абвінавачваюць у здрадзе апазыціі ды справе дэмакратыі ўвогуле, гэта больш

нагадвае данос, чым крытыку. І ня так важна, куды скіраваны данос — у Адміністрацыю прэзыдэнта Беларусі, у Крамль, у Варшаву ці ў «Вашынгтонскі абкам». Мэтай даносаў заўсёды былі ня столікі любоў да прафы і ўсталяваныне ісціны, колькі зусім іншыя, куды больш прыземленыя інтэрэсы даносчыкаў.

Ніхто ў штрагах беларускай апазыціі, у тым ліку Мілінкевіч, нідзе не казалі аб тым, што яны даруюць кіраўніку Беларусі зынкіненне людзей, палітычныя арышты, няправедныя суды, фальшаваныя выбараў. Яны проста прапануюць яму скарыстацца ўнікальнымі момантамі дзеля таго, каб папрацаўваць на карысць Бацькаўшчыны, а ня толькі на сябе. Хутчэй за ўсё, Лукашэнка ня пойдзе насустрач апазыціі, бо гэта пярочыць ягонай прыродзе. Але, як даўно вядома ў палітыцы, каб быць рэалістамі, трэба патрабаваць немагчымага.

Не спрабаваць выкарыстаць сёньняшні момант у беларуска-расейскіх стасунках на карысць незалежнасці ў дэмакратыі Беларусі было б значна горшай памылкай, чым падстуляцца пад агоń крытыкі абаронцаў Вялікай і Жахлівой Энэргетычнай Дзяржавы.

Гэтым крытыкамі ніколі не было справы да Беларусі. Для іх яна была і ёсьць «нацыянальнай лавочкай». Жывучы ў Беларусі як у расейскай правінцыі, не адчуваючы ні малейшае павагі да беларускай гісторыі, мовы й культуры, яны былі й застаюцца правінцыяламі. Для іх любы беларускі палітык, грамадзкі дзеяч, журналіст паводле свайго вызначэння нецікавы й нудны, няздолны сказаць ці зрабіць нешта каштоўнае, вартае іхнае ўвагі, а не выскалення альбо пустога сцёбу.

Але ж ім, насамрэч, няма справы і да дэмакратыі, паколькі называць дэмакратычнымі рэжым, які ўсталяваўся ў Расеі пры Путіне, можа альбо ідэёт, альбо вельмі лукавы чалавек. Ня маючы цівёрдых прынцыпаў, яны, падобна чэхаўскаму графу Шабельскому, размахваюць сваёй палемічнай шабелькай направа й налева, не шкадуючы ні сваіх ні чужых, ні «нацыянал-здраднікаў», ні «лібэрастаў».

Толькі, як казаў некалі Леў Талстой пра Леаніда Андрэева: «Ён палохае, а мне ня страшна». Аўтару «НМ» падаецца, што ён жыве ў пустыні, і яму хочацца скуголіць ад нудоты? На здароўе.

Астатнім нудзіцца няма калі.

Масква... Як мала ў гэтым гуку

для беларускага сэрца застаецца. Піша Зыміцер Панкавец.

«Прывязі балалайку»

Масква перастала ўспрыманца беларусамі як своеасаблівы цэнтар сусьвету. Для маладых беларусаў паездка ў Маскву цяпер хутчэй мяжуе зь нейкім экстрымам. Усё меней перад Масковай павагі і страху, а ўсё больш сцёбу і насыщаніе. Амаль кожны, хто ведаў, што я зьбіраюся на чатыры дні ў расейскую сталіцу, прасіў прывесці балалайку ці фадудзьдзю альбо сфатаграфаваць мядзьведя на Краснай плошчы. Сапраўды, мы жывем сваімі стэрэатыпамі пра Москву. Не заўсёды адпаведнымі і слушнымі. Цяжка сказаць адназначна, хто ў гэтым вінаваты: мы ці расейцы. Аднак факт застаецца фактам.

Па расейскім тэлебачанын пасыля газавага скандалу амаль перасталі паказваць Лукашэнку. Тыя ж расейцы, што яшчэ зусім нідаўна ляпалі сябе ў грудзі і прызначаліся ў любові да беларускага лідэра, крыху паспакайнелі ў сваіх афэнках і пазыцыйах. Ни здрджаюць беларускаму ідэалу толькі левыя шавіністы, якія распачалі праект «Лукашэнка — презыдэнт Рэсеi-2008». У мэтро ўжо пасыпелі зьявіца такія налепкі. Увогуле, беларуская тэма робіцца непапулярнай у Рэсеi. Цяпер на ёй цяжка зарабіць нейкія палітычныя пункты.

На вокладцы каталогу «Товары и цены Москвы», што ляжыць у гатэлі «Ізмайлово», зымешчана рэклама берасцейскай фірмы «Санта-Брэмар». Беларускія товары ў Маскве пакуль ня рэдкасьць. Але асабліва патрыятызм адчуваецца, калі бачыш на маскоўскай вуліцы трактар «Беларус», што расчышччае дарогі ад снегу.

Павал Шарамет: «Лукашэнка пачне размаўляць па-беларуску»

Варты было бачыць, як тэлежурналіст Павал Шарамет рэагаваў на слова старшыні БАЖ Жанны Літвіной і галоўнага рэдактара «Беларусов и рынка» Вячаслава Хадасоўскага, што расейская журналістыка яшчэ не пазбавілася да канца імпэрскіх комплексаў і стэрэатыпаў. Здавалася, што Шарамета нібыта нехта ўвесе час торгае.

Вось што сказаў сам Павал наконт беларускай сітуацыі: «Пакуль у Беларусі існуе рэжым, мы можам усе працаваць разам. І нацыяналісты, і імпэрыялісты, і

расейскамоўныя, і беларускамоўныя, і тыя, хто жыве ў Маскве, і тыя, хто жыве ў Варшаве. У нас ёсьць вышэйшая планка, якая дае нам магчымасць аб'яднацца і не дазваляе падонкам і нягоднікам выкарыстоўваць нас у сваіх мэтах. Гэта планка свабоды і дэмакратіі. Якая розыніца, з кім Лукашэнка сёняня вядзе перамовы, — з Москвой ці Брусаўлем? Якая розыніца, на якой мове гаворыць Лукашэнка, — на беларускай ці расейской? Хутчэй за ўсё, заўтра ён загаворыць па-беларуску, і вельмі многім у такім выпадку давядзенца рабіць сур'ёзны выбор. Бо яны будуть бачыць неадпаведнасць таго, што гаворыць Лукашэнка, з тым, што ён рабіць.

Мы можам не падабацца адно аднаму, але дзеля адзінай мэты мы мусім быць цяпер разам. Гэта як было падчас вайны, Чэрчыль ненавідзеў Сталіна, Сталін — Рузвэлта і г.д. Аднак яны былі разам, каб перамагчы фашызм.

Вельмі добра, што прачнуліся палікі, бо даўно ўжо трэ' было. Добра, што палікі дапамагаюць Беларусі змагацца за свабоду. Добра, што Лукашэнка пасвярдзіўся з Пущыным, бо, магчыма, Москва таксама прачнечца. Усім патрэбна, каб Беларусь была незалежнай дзяржавай і прагнаваным партнэрам. Нам патрэбна, каб там не забівалі людзей, і ўсім патрэбныя зразумелыя правила гульні.

Сайт «Беларускі партызан» нікто не фінансуе. Гэта ніякі не праект Крамля. «Партызан» узьнік з размовы некалькіх журналістаў. Людзі на гэты праект працуюць абсалютна дарма. Чаму матэрыялаў на расейскую тэматыку там болей, чым на польскую? Бо маскоўскі карэспандэнт працуе лепш і больш інтэнсіўна, чым варшаўскі.

Хваліце Мілінкевіча, калі вам ён падабаецца, але рабіце гэта за канкрэтныя справы, а не авансам».

Характэрна, што слова «незалежнасць», «мова» ці «імпэрыя» Шарамет прамаўляюць падкрэслена па-беларуску. Адразу падумалася, што нешта падобнае рабіць Лукашэнка, калі прамаўляе пра беларускую апазыцыю.

Яшчэ прыгадаліся публікацыі на «Беларуском партызане» і «Нашем мнении» гадовай, і двухгадовай, і трохгадовай даўніны, аўтары якіх прадказвалі, што «заўтра Лукашэнка загаворыць па-беларуску».

Натальля Грыб: «Няма рубля — няма газу»

Журналістка «Коммерсанта», беларуска Натальля Грыб ня першы год спыняла ініцыятыўную ў асьвятленын энергетычных пытанняў. Яна і пракамэнтавала нядалёкі беларуска-расейскі палітычны канфлікт. Пры гэтым яна адразу папярэдзіла, што робіць гэта ня як беларуска, а выключна як журналістка расейскага выдання.

«Наколькі я ведаю, з расейскага боку не было ніколі канкрэтных рэкамэндаций пачаць газавую вайну зь Беларусью. Было вырашана перавесыці Беларусь на рынковыя цэны, пры гэтым не рабіць ніякіх палітычных заяв. Пасля Новага года я размаўляла з прэс-сакратаром «Газпрому» Сяргеем Купрыяновым. Пытаюся, чаго яго не відаць сёлета на экранах тэлебачання, як летася падчас украінскага газавага скандалу. Ён адказаў, што ва Ўкраіну ён бойей не ўязнен.

Есьць пытаныне энергетычнай бяспекі кожнай краіны. Да Беларусі ў гэтым выпадку не было прыменена нешта звышнатуральнае. Газавы канфлікт — гэта не асабістое стаўленне Масквы да Менску ці Путіна да Лукашэнкі. Да гэтага часу абсалютна ўсе краіны, апрач Беларусі, перайшлі на рынковыя цэны. Зь Беларусью гэтага не было, бо да апошніяга афіцыйны Кремль спадзяваўся, што Лукашэнка пойдзе на ўвядзенне расейскага рубля ў Беларусі. Калі стала зразумела, што гэтага ня будзе, то і прадаваць беларусам газ па ранейшых цэнах не было сэнсу. З камэрцыйнага меркавання контракт, які заключыла Беларусь на пастаўку газу, вельмі добры. Заплаціць меншую цену было папросту немагчыма.

Калі б два гады назад Украіна і Беларусь аб'ядналі свае намаганыні ў перамоўах з Рэсеi, то кожная з краінаў магла б менці значна лепшыя ўмовы, чым маюць цяпер. Але беларусы чамусыці ніколі ня ўмелі сябраваць з украінцамі супраць Рэсеi. Увогуле новы патэнцыйны энергетычны праект Беларусі, Украіны і Літвы вельмі «цікавы».

Рэсеi таксама патрэбны трубаправод, які будзе праходзіць па дне Балтыйскага мора, у абыход Беларусі і Польшчы, бо з гэтымі краінамі часам вельмі цяжка абечым дамовіцца».

Пасыля Калюмбіі і Філіпінаў

Генэральны сакратар Саюзу журналі-

стай РФ Ігар Якавенка досьць спакойна расказвае пра тое, што за апошнія дзесяць гадоў у РССІ было забіта больш за 200 журналістаў. Па гэтым паказчыку наша ўсходняя суседка саступае толькі Калюбіі і Філіпінам. Расейскія журналісты разважаюць пра тое, у якой газэце прасьцей за ўсё замовіць артыкул, у якой цяжэй. Пря тое, што недзе зрабіць гэта немагчыма, гаворка, здаецца, увогуле не вядзеца. Разам з тым яны абираюцца з того, што шоўмэн Малахаў становіцца самым папулярным журналістам РССІ. Яго яшчэ, прайда, апярэджае Познэр, але відавочна, што сваю пазыцыю ён хутка страціць. Расейцы пераконваюць, што іхня журнالістыка заходзіцца ў крытычным стане.

Патрыярх расейскай журнالістыкі Аляксей Сіманаў расказвае, як нядаўна арыштавалі маладую рэдактарку газеты адной маскоўскай аkrугі. «Яе, скажам умоўна, арыштавалі 15-га числа, але яшчэ 14-га другая акружная газета піша, што яна ўжо арыштаваная. Аказваецца, што гэта разборкі паміж дзяўчома варагуючымі кастамі. Гэтая дзяўчына апроч журнالістыкі займаецца яшчэ і «незаконнымі падаткаабкладаннямі», спага-няючыя гроцы з гандляроў на мясцовых

кірмашах. Незразумела, ці мусім мы абараніць такую журналістку?»

Галава камісіі па правах чалавека пры прэзыдэнту РССІ Эла Панфілава ўвесь час нібыта спрабавала апраўдацца. Яна заяўвіла: «Мы працуем дзеля таго, каб дэмакратычная меншасць магла даносіць свае погляды да Ўладзімера Пуціна». Панфілава казала, што камісія як мага рэагуе на парушэнні правоў чалавека ў Беларусі.

Пры гэтым зынілага Віктара Ганчара яна называла Ганчарэнкам. Разам з тым спн. Панфілава прасіла прабачэння ў беларускіх журналістах за тое, што некаторыя іхныя расейскія колегі дазваляюць сабе рабіць некаректныя выказванні ў бок незалежнай дзяржавы. Успамінаўся прыклад нядаўнай праграмы Ўладзімера Салаўёва на тэлеканале НТВ.

«Салдаты» супраць «У жніўні 44-га»

Пакуль у Беларусі спрачаюцца, ці варта віншаваць мужчын з гэтым днём, у РССІ 23 лютага адзначаецца як дзяржаўнае свята. А ў 21:00 па ўсёй Маскве пачаліся выбухі салюту, якія доўжыліся з пачаткамі. Народ патрабуе свята. Па тэлебачанын пэўны дзень круцяць пропаган-

дысцкія праграмы і канцэрты, якія мусіць уздымаць патрыятызм у расейцаў, а таксама цэлую плойму розных фільмаў на вайсковы тэмат. Ад сэрыялу «Салдаты» і ДМБ да фільму «У жніўні 44-га».

Фільм «Салдаты» ўвогуле падаецца ідэальным агітацыйным манэўрам. Гледзячы на бравыя прыгоды герояў тэлесэрыялу, шмат у каго з маладых расейцаў узынікне жаданье паслужыць у войску. Меней будзе тых, хто косіць і пазбягае позваў у ваенкамат. Прайда, ужо 24 лютага тэлеканал REN-TV паказвае рэпартараж пра «дзедаўшчыну» і пазастатутныя адносіны ў расейскім войску. Глядзіш — і становіцца крыху ніякавата. Усё ж уявіць нешта падобнае ў Беларусі цяпер ужо цяжка.

Дзе-нідзе ў прыбіральнях пі ў мэтро можна заўважыць налепкі з рэкламай інтэрнэт-парталу, які абяцае расказаць усю праўду пра вайну ў Чачні. Аднак, відаць, зь імі змагаюцца так сама, як з налепкамі «За свабоду» ў Менску.

На маскоўскіх вуліцах усё ж ня ходзяць мядзьведі, але ходзяць стылізаваныя Ленін і Мікалай II. Едуцы дадому, ты адчуваеш, што вяртаесь ў якую-няную, але Эўропу.

Масква—Менск

У РССІ некалькі дзелячоў-нацыяналістаў стварылі рух «Лукашэнко — президент России-2008». На фота: адзін з постэраў з сайту руху.

Ствараецца музэй Манюшкі

Днямі такое рашэньне прынялі ўрады Літвы й Польшчы.

Цэнтар у гонар славутага кампазытара мае паўстаць у найпрыгажэйшым кутку стараве Вільні, побач з касыцёлам Св. Кацярыны, пры цвінтары якога месцыцца стары сквэр імя Манюшкі. Сквэр з XIX ст. упрыгожвае помнік кампазытару.

Манюшка нарадзіўся ў фальварку Убель (Чэрвенішчына) ў шляхецкай сям'і. У Менск пераехаў з бацькамі, якія прыбылі сюды наглядзяць за вучобай сына. Сям'я Манюшкай жыла на рагу вуліц Валоцкай і Дамініканскай (Інтэрнацыянальной і Энгельса), у доме Клімкевіча, а потым на Высокім рынку, у доме Паляковай.

Той дом Манюшкай быў напоўнены атмасфераю культурынага жыцця. Маці сipyавала і грала на фартэпіяне, ладзіла музычныя вечарыны. Частым госьцем у Манюшкай быў музыка і літаратар Пётр Карафа-Корбут, кіраунік мясцовага аркестру Дамінік Стэфановіч. Пад яго кlapатлівым крылом Манюшка атрымліваў музычную адукцыю, Стэфановіч падрыхтаваў яго да засвячэння кампазытарскага

га майстэрства ў Рунгэнгагена ў Берлінскай кансерваторыі.

А з Вільню Манюшку зучылі 18 гадоў жыцця. Тут ён быў арганістам у касыцёле Св. Яна пры ўніверсытэце. Касыцёл збудаваны быў паводле праекту дойліда зь Менску Яна Франкевіча. А арган прывезлы сюды з... Палацку, з сабору Св. Страфана, што расейцы перарабілі пасля 1831 г. на царкву. На ім упершыню прагучала Манюшкава «Літансія Вастрарамская», якая і сёння выконваецца ў касыцёлах.

Апалёня Сакалоўская, прэзыдэнт Цэнтра польскай культуры ў Літве імя Манюшкі, кажа: «Гэта выбітная постаць, якая ўславілася не толькі ў Вільні, але і ў Еўропе, у Нямеччыне, дзе вучыўся кампазытар, у Парыжы, Пецярбургу. Музэй Манюшкі будзе складавай часткай культуры ў літоўскай, польскай ды беларускай, будзе ўласбіць і перадаваць досьвед патрыятызму, пачуцця супольнасці й павагі, не зважаючы на адрозненні». Шмат культуры ў — адна айчына!».

Ідею горача падтрымаў мэр

Вільні Артурас Зуокіс.

Наладжаны ў юнацтве менскія знаёмствы аказаліся вельмі трывалымі і працяглымі. Сяброўства лучыла яго з Вінцэнтам Дуніным-Марцінкевічам. У 1841 г. у Менску была паставлена апэрэта «Рэкрэцкі набор» на музыку Манюшкі й слова Дуніна-Марцінкевіча. У 1843 г. у Менску Манюшка на замову мясцовага тэатру піша музыку да драмы «Каспар Гаўзэр» Анісія Буржуа і д'Эп'еры. У Менску ён быў тым годам яшчэ раз, калі трупа Шмідкопфа ўпершыню паставіла апэрэту Манюшкі «Лятарэя».

Дунін-Марцінкевіч напісаў

лібрэта да опэры Манюшкі «Чарадзейная вада», апэрэты «Спаборніцтва музыкаў». А 155 гадоў таму й выбітны твор эўрапейскае музычнае культуры — опэра «Сялянка» («Ідэлія») упершыню была паставлена ў гарадзкім тэатры Менску. Адсюль пачынае адлік гісторыя беларускага спрэчнічнага мастацтва.

Некалі шыкоўная рэзыдэнцыя Манюшкай у Сымілавічах цяпер у руінах. Даўно няма касыцёлу ў быльм Ігумене, дзе хрысьцілі Манюшку, а пра Ўбельскі фальварак на гадава літаграфія Напалеона Орды... У 1986 г. у Менску дайшла чарга і да будынку гарадзкога тэатру. Тады ўпершыню беларуская моладзь з транспарантам «Руйнуюць помнік беларускай культуры» выйшла тэатар абараніць. Але марна. Будынак зруйнавалі, моладзь зблізі.

На жаль, і бацькоўскі дом Манюшкі на рагу Інтэрнацыянальнай і Энгельса быў колькі гадоў таму зьнішчаны падчас прыстасавання яго пад кавярню-бар. На ацалелай вонкавай сцяне, праўда, прымацавалі мэмарыяльную табліцу ў гонар славутага земляка. І летам яе ўпартка застаўляюць парасонамі той кавярні-бару. Ні пра які музэй Станіслава Манюшкі ў Беларусі няма й гаворкі.

Сяргей Харэўскі

ПАВЕДАМЛЯЕ РАДЫЁ «ПАЛЁНІЯ»

Фільм пра Касьцюшку

Съяды Тадэвуша Касьцюшкі Алег Лукашэвіч шукаў у шасы і краінах. Здымкі праходзілі ў ЗША, дзе Касьцюшка зрабіў кар'еру ваеннага інжынера й атрымаў званіне Нацыянальнага героя; у Францыі, дзе атрымаў адукцыю; у Польшчы, дзе правяўся дасканалым стратэгам-генэралам; у Рәсе, дзе быў зняволены ў Петрапаўлаўскай крэпасці; і у Швайцарыі, дзе Касьцюшка скончыў зямныя шляхі. Фільм расказвае пра малавядомыя швайцарскі тастамэнт беларускага нацыянальнага героя. Гісторыкі кажуць толькі пра тастамэнт, які Касьцюшка пакінуў у Амэрыцы. Ён усе свае гроши прызначыў на вызваленіе навольнікаў, іх адукцыю й дапамогу іх сем'ям. У швайцарскім тастамэнце дай волю сваім сялянам у Сяляновічах, вёсцы на Берасцейшчыне, ад якой сёння застаўся толькі парк. Дакументальны фільм «Тадэвуш Касьцюшка. Вяртанье героя» складаецца з 4 сэрыяў.

Міліцыянтаў пасадзяць на дысетеу

Такой навіной парадавала журналісташа загадчыца аддзялення прафіляктычных аглядоў цэнтральнай паліклінікі МУС Эмілія Мезіна. Яна распавяла, што толькі за леташні год да яе ў паліклініку трапілі 9 супрацоўнікаў міліцыі з інсультам, два з інфарктам, 35 са стэнакардый. І ўсё гэта — просты вынік азіязласці. Цігам трох гадоў на паказальнік залішній вагі будуць даследаваны ўсе супрацоўнікі органаў унутраных справаў Беларусі. Напачатку тлустых мільцыянтаў на будуць лячыць адмысловымі працяратамі, але будуць старацца ўпэўніць задумацца пра здароўе.

Прэзыдэнт Малдовы абараняе румыніа

Прэзыдэнт Малдовы Ўладзімер Варонін патрабуе прызнаць права малдаўскай нацыя-

нальнай меншасці ў Румыніі. Паводле Вароніна, яна налічвае прынамсі 10 млн чалавек, гэта амаль палова насельніцтва Румыніі. Уладзімер Варонін абвінавачае румынскія ўлады ў тым, што яны не прызнаюць малдаванаў асобнаю нацыянальнасцю. Румынская прэса выказаўвани ў Вароніна называе элементам «халоднай палітыкі» Кішынёва ў дачыненні да Бухарэсту.

Баўгарыя падтрымлівае «Новае жыццё»

Баўгарская апостальская рэфармаваная царква Сафіі ў рамках акціў «Прапары для Беларусі» перадала ў Пасольства Беларусі ў Баўгарыі больш за 600 лістоў у падтрымку царквы «Новае жыццё». Пасол Беларусі ў Баўгарыі Мікалай Пазыняк абліцоў, што цягам двух тыдняў ён паведаміць афіцыйную рэакцыю на гэтыя лісты Міністэрства замежных справаў Беларусі. www.polskieradio.pl/polonia.by

Gieny palcam nie zatyknieš

Prezentacyja supolnaha litoūskabielaruskaha muzyčnaha projektu «Tylos Labanoro/Cišy Łabanory», prymierkanaja da nacyjanalnaha svjata Litoūskaje Respubliki — Dnia adnauleńia dziaržaūnaści, stała admysłovaj novaj viachoju va ūzajeminach elitaū dvuch rodnaſnych pavodle pachodžania j historyji narodaū.

Prajekt byū zapačatkavany čatry hady tamu biełaruskim mastakom i majstram pa vyrabie dudaū Todaram Kaškurevičam i litoūskim fatoħrafam i prychilnikam kulturnych tradycyj dachryścijanskaj «letapisnaj» Litvy Gvidasam Koveram jak «forma impravizacyjnaha muzykavańia» ū vyciečkach pa sviaciliščach, sviatych krynicach dy haradziščach na terytoryji džviuch krainaū.

Sa słovaū G.Kovery, ciapier 90% dudaū, jakimi karystajucca dudary ciapierašnaj Litvy, zroblenyja rukami Todara (darečy, syna patryjarcha biełaruskaj hrafski Arlen Kaškureviča). A aūtentyk-folk vakalistki z hurtu rytualnaha falkloru «Essa» Volha Dziadovik i Šviatłana Klepikava pranikniona adcianili mahičnaje hučańnie dudaū vykanańiem biełaruskich i litoūskaj abradavych piesień. Nu pra džazavaha soła-saksafanista Piatrasa Višniaūskasa lubyja napisanyja słovy padaducca niedastatkowymi — prosta niemahčyma pieradać zvyšnaturalnaje ūmieńie padchoplivač-ražvivač lubuju impravizacyjnemu temu, zadadzienuju dudarami abo hałasami vakalistak «Essa». Škada tolki, što Miensk nie patrapiu naviedač jaše adzin stały ūdzielnik prajektu, virtuožny muzyka Rycis Kamičajcis, jaki hraje na indyjskich tablach (reč ū tym, što prychilniki «neapahanskaha» napramku ū sučasných Biełarusi i Litvie jość, jak praviła, prychilnikami idei pošuku vytokaū našaj protakultury ū aryjaū, jakija žyli na paúnočnym uschodzie Indastanu).

Sa słovaū novapryznačanaha ambasadara Litoūskaj Respubliki ū Biełarusi Edminasa Bagdonasa, padobnyja prajekty pakazvauč padabienstva kulturaū dvuch narodaū i dapamahajuč zblizič našyja krai. Bolš za toje, peūna, upieršyniu možna było pačuč ad aficyjnaha pradstaŭnika litoūskaje dziaržavy abiacańnie vyvučyč tuju movu, «na jakoj pisali listy vialikija litoūskija kniasi». Zrešty, E.Bagdonas viadomy jak adorany paliglot, jaki vałodaje vašmiu zamiežnymi movami, u tym liku nadta blizkimi da biełaruskaj ūkrajinskaj i

Тодар Каšкурэвіч (зьлева) Пятрас Вішняўскас і Гвідас Ковера.

slavackaj. Dyj žonku maje, jak żartuje sam, «u tradycyjach Mindoūha i Vitaūta — pradstaūnicu Kijeūskaha kniastva». Spračacca nia budziem, najaūnaś žonki-ūkrainki pavinna žyvič mentalnyja praslavianskija sentencyji. Ale vyvodzič jaūna zroblenyja nasustrač nacyjanalnaryjentavanaj častcy biełaruskaha hramadzvta słovy vyklučna z asabistych admietnašciaū novaha reprezentatara Vilni/Vilniusa bylo b niespraviadliwa. U dyplamataū uzročniu sp.Bagdonasa vypadkovych słoū nie byvaje. Nahadajem, što ion z 2004 pa 2006 h. žjaułaūsia daradciam prezydenta LR Vałdasa Adamkusa ū mižnarodnych pytańniach...

Padobnyja słovy ū aficyjnaj abstanoūcy niemahčyma bylo pačuč navat u pačatku 90-ch ad asabistaha pryjaciela Žianona Paźniaka Vitautasa Landsbergisa, kali fon uzajeminaū dvuch krajoū byū nadzvyciąj spryjalny, a pravacentrovaja častka litoūskaje elity byla nadzvyciąj udziačnaja jak «beneefāuskaj», hetak i «post-kamunistyčnaj» składowaj isteblišmentu RB, jaki tolki naradžaūsia, za toje, što tyja nie paddalisia na nieadnarazovskyja padbuchtorvańi niekatorych maskoūskich strukturaū «pastavič pytańnie ab prynaležnaści» Vilenskaha kraju padčas raspadu SSSR.

Dalejšaja chada padziejaū na post-savieckaj prastory va ūsich na pamiaci. Litoūcy, razam sa svaimi bałtyjskimi susiedziami, viarnulisia ū eūrapiejskija struktury, a aficyjnij Miensk usie svaje

vysiłki skiravaū na demantaž niaisnych pamiežnych słupoū na maskoūskim napramku (što prynosiła niadrenny *geschäft* u hulni pad nazovam «supolnaja mytnaja prastora»). Ab supolnych etnična-historyčnych karaniach pryhadvali chiba asobnyja pradstaūniki humanitarnych navuk, pieravažna ū biełaruskaha boku...

Hetki rašučy pavarot u mienskim napramku možna pasprabavač rastlumačyé spałučeňniem adrazu kolkich čyńnikaū. Pa-pieršaje, ideja stvareńia Bałtyjska-Čarnamorskaha kalektaru, wielmi papularnaja ū pačatku 90-ch, u tym liku i ū Biełarusi (jaje aūtarstva časta prypisvajuč mienskamu energetyku i čalcu tady še adzinaha BNF S.Husaku), apynułasia iznou zapatrabantanaj. Pa-druhoje, pierad vačmi aficyjnaje Vilni paūstajuč vializnyja vysiłki, jakija pradprymaje Polšča pa farmavańni budučnyi biełaruskaha isteblišmentu, jaki «pa zmaūčańni» nia zmoža drenna stavicca da krainy, dzie navučalisia jahonyja pradstaūniki.

Dziela spraviadliwači varta zaznačyć, što zmušany pieranos EHU u byluju stalicu VKL hetaksama maje svaju leptu ū aktyvizacyji litoūsko-biełaruskaha dyskursu. Ale biaz vysiłkaū «zvyčajnych asobaū» kštałtu Todara Kaškureviča i Gvidasa Kovera hetkaja aktyvizacyja nia mieła b tryvałaha padmurku.

Vadzim Aleksandrovič

У пекле Азii

Рэпартаж з Аўганистану нашага суайчынніка Аляксея Лявончыка.

Працяг. Пачатак у №4–6.

Гасціннасць па-аўганску

Выпраўляюся ў дарогу ў Герат. Неба ўхмаранае, урочышь чаканьне на лётнішчы. Так і аказалася. Дый сусед на летаку нейкі нэрвовы быў, усё ў акно паглядаў. Потым, калі мы селі, ён прызнаўся, што тэмай авбесткі пілёта, якой я не зразумеў, было шасі. Маўляў, выйшла нешта толькі з трэцяга разу. Як добра, што я не разумеў гэтага.

Ужо на сходах ён раптам паварочвасца да мяне і пытас: «Едзэм да мяне дадому?» А я зь ім ледзьве трыва словамі перакінуўся ў летаку. Я адмовіўся, але ён настойваў. Спачатку, даведаўшыся, што ў мяне няма машины, мяне пасадзілі ў сваю ды адvezьлі да гораду, дапамаглі ўзяць квіток на аўтобус. Потым той прапанаваў адвесыці да гатэлю, але ў дарозе заяўў, што вельмі пакрыўдзіцца, калі я не спыніся ў ягонай хаце. Маўляў, у Паштуністане, адкуль ён выйшлы, у вёсках ды мястечках старэйшыны забараняюць будаваць гатэлі, бо гэта ў іх вачах азначае адмову ад гасціннасці. Маўляў, госьці мусіць спыняцца ў хатах, а ня ў нейкіх дамах, дзе ім нават няма каму вячэр згатаваць...

Яшчэ цікавая рэч наконт мячэтай. У Аўганистане звычайна простыя людзі не пускаюць іншаверцаў у свае мячэты. Дый тыя, збольшага, праста халупы, дзе на падлозе разасланы вялікі дыван. Калі нават немагчыма збудаваць халупу — абносяць сцяною нейкую плошчу ды ставяць на рагах мэгрофоны. У расейскіх жа мячэтых іншаверных без проблем могуць заходзіць ды разглядаць аздабленыне. Адзіная непажаданка — здымкі. Лепей не рабіць. У адрозненінне ад пра-
васлаўных, мусульмане ня робяць іконаў, ня робяць аніякіх выяваў анёлаў, прарокаў, нікога. Проста вялікі дом, засланы зялёным дываном, дзе прававерныя абмяркоўваюць свае справы пасыля малітвы, пацягваючы

гарбату на ганку, і куды прыходзяць, калі патрэбная нейкая рада, бо ў мястэчку мула заўжды лічыцца самым вучоным чалавекам. Хаця, са словаў шмат каго, арабскай мовы, на якой напісаны арыгінал Карану, мулы ўсё роўна збольшага ня ведаюць.

Кааба — чорны камень, «жытло Бога», да якога мусульмане робяць хадж, стаіць на месцы храму з ідаламі, які быў зруйнаваны Магаметам па ягоным вяртаньні ў Мэку з Мэдны. Тыя ідалы былі раструшчаныя прыхільнікамі новай веры, і як сымбал навяртанья да новага ды Сапраўднага быў пастаўлены той чорны камень. З таго часу пад катэгорыю ідалаў для мусульман простых, паспалітых падпадае ўсё, што ёсьць выява чалавека. Яны шчыра не разумеюць, як мы можам маліцца нейкім съвятым, у той час як мяне вызнаюць Магамета як прарока ды як сымбал, але якому мяне ніколі ня моляцца.

Але нават калі ў звычайных абставінах іншаземцаў не пускаюць у мячэты, то заблуканы падарожнік, якому патрэбная дапамога, асабліва ў Паштуністане, мусіць ісці проста ў мячэт. Пачакаць, пакуль скончыцца малітва, і патлумачыць муле, што яму патрэбная дапамога. У такім выпадку ён аўтаматычна апынаецца пад абаронай кодэксу гонару паштунаў, паштунвалі. Местачкоўцы абавязаныя — і гэты абавязак мяне вызнаюць за падарунак, бо кожны госьць — то падарунак Бога — накарміць, прытуліць вандроўцу, а ў ліхальецце даць яму бяспечны канвой да наступнай вёскі, якая пашле яго далей, да сваіх, дзе той будзе ў бяспечы... Я чую, што шмат хто з вандроўнікаў, хто трапіў у неппрайную ситуацыю, карыстаўся гэтым, і аднаму шалёнаму паляку гэта сапраўды дапамагло выратаваць жыццё, калі ён зьбег ад талібаў, якія яго ссадзілі з машины.

Аўганцы — дзіўныя людзі. Яны будуть таргавацца да апошняе капейкі з табою, тынцуць Калашнікам у твар на шашы Кандагар—Кабул, зьдзяруць апошняе гроши за самы занядбаны пакой у той вёсцы,

дзе цябе засыпела цемра. Яны жывуць па дзесяць чалавек у пакой, цікаўныя да ўсяго, што адбываецца ў суседа, але абыякавыя — нібыта — да ягоных проблем, яны ня ўмсюць працаўца так, як мы ад іх чакаем, яны заўжды шукаюць нейкага іншага вінаватага. Але як толькі ты ў нядолі — будзь пэўны, што ўся вуліца, вёска, машина будуць дапамагаць табе. Там не існуе такога слова, як інструкцыя. Калі з шашы Файзабад—Талакан (шілепей называецца яе кірункам?) трэ' было хутка эвакуяваць чалавека, яны ледзьве не навучыліся кіраваць шрубалётам, які нехта пакінуў непадалёк.

Рашучасць у іх доўжыцца да той пары, пакуль не пачынаецца адказнасць.

Зь імі цяжка таргавацца, бо мяне лічаць, што мы — замежнікі — зарабляем пяць тысяч даляраў штомесецця. У некаторым сэнсе так яно і ёсьць. Мала хто з тых, хто прыяжджае сюды па лініі міжнародных арганізацый, зарабляе менш.

Вера па-аўганску

Але ў тым выпадку — у Гераце, мяне парадаваў іншы факт. Той хлопец увечары запрасіў некалькіх чалавек да сябе. Раней, калі гэта адбывалася, тое мела гучны назоў «агледзіны чужынскага цуду». Але на гэты раз мы вельмі добра пагутарылі з адным з тых адзінаццаціклясінікаў, што далучыліся да нашае вячэры. Ён так і не зразумеў, як я могу быць атэистам, і як хрысьціянне могуць маліцца нечаму таму, што мяне стварылі самі. Але ўвогуле сам той факт, што такая гутарка адбылася, гаворыць аб тым, што маладая генэрацыя, пасъляванная, тут зусім не закасынела. Ім трэба яшчэ навучыцца адчуваць межы рэлігійнае свабоды. Бо ўсе людзі, асабліва ў маім офісе, спрабавалі пекраканец мяне, што я мушу стаць вернікам. Не нахабна, а ветліва, тлумачылі мяне мне старую, як съвет, матрыцу Паскаля, што выгодней верыць, чым ня верыць, што ў XXI стагодзьдзі трэба адыходзіць ад нівер'я. Але зноўку — не нахабна. Такое адчуванье, што мяне загадзя ведалі ўсе адказы на пытаньні, ды спрэчка са мною была для іх пацехаю, размовай настаўніка да нэафіта — вучня...

Доктар Нілаб Мубарэц, дачка міністра ўнутраных спраў Аўганістану, адукаваная ў Францыі, была адзінным чалавекам з тых, каго я сустрэў у

Кабуле, хто выказваўся супраць канстытуцыі, якая б грунтавала дзяржаўнасць на ісламе ды правох чалавека. Трэба абіраць, казала яна. Бо інтэрпрэтацыя рэлігіі зъмяніеца вельмі павольна, а съвет прыходзіць да Аўганістану вельмі хутка, быўшы ўпэўненая яна. І менавіта таму, што съвет прыходзіць да Кабулу занадта хутка, і ўзынікалі розныя канфлікты. Як, напрыклад, усе мужчыны-аўганцы, наглядзеўшыся па індыйскіх каналах мувікаў з Галівуду, былі ўпэўненыя,

што ўсе замежніцы — жанчыны «лёгкія». І паводзілі сябе адпаведным чынам. Як і ўпэўненасць у тым, што іншыя мусяць адаптавацца пад іх, а не яны — пад съвет. Выпадак з чалавекам, які прыняў хрысціянства і ледзьвие ня быў павешаны, паказваў, наколькі нефункциональная гэтая систэма. Але для Аўганістану хуткая «вэстэрнізацыя» была б сымбалем культурнае акупацыі. А гэта прывяло б да другога паўстання. Асабліва калі ў краіне кожны дзень грымелі

выбухі, і аўганцы, пацепваючы плячыма, пыталі мяне, ці гэта і ёсьць дэмакратыя.

Аднойчы я мінаў месца выбуху. Страшна. Чорныя парэшткі мышыны, чыпсы і вантробы на дарозе, шматы мяса, плямы крыві,натоў... І над гэтым атмасфера страху. Пад талібамі ў Аўганістане было бяспечна, і цяпер яны ўзгадваюць мулу Амара менавіта ў дачыненьні да бяспекі. А дэмакратыя для іх ператварылася ў сынонім таго, што ты можаш не вярнуцца, пайшоўшы за хлебам у дукан на рагу.

Эмоцыі па-аўганску

Я размаўляў са сваім калегам Вайсам. Ён не чытае замежнай прэсы. Ён ня ведае, што адбываецца побач з краінай. Калі я тлумачыў яму нешта наконт пакарання Садама съмерцию ціхім разважным тонам, ён гнуў у свою кішэню. Але калі я пачынаў даводзіць нешта эмацыйна — ён адразу пагаджаўся, нават ня слухаючы зъместу маіх слоў. Я блытаў сунітаў з шыітамі, называў Садама курдам, але Вайсу не патрэбная была дакладнасць. Яму трэба было бачыць, што нехта, менавіта як і ён, узрушаны ды абураны тым, што «іракца» больш няма. Людзі тут ня чуюць словаў — яны чуюць эмоцыі. Іх вельмі лёгка пераканаць, калі ты будзеш эмацыйным... Ці беларусы не падобны ў гэтым да іх?

Джавід аднойчы распавёў мне пра жонку мулы, якая штовечар выцягвала з паліцы Карапан, напісаны па-арабску, цалавала яго ды клала на месца. Яна была неадукаваная, не магла пра чытаць аніводнага радка з гэтай кнігі, але проста ведала — гэта вялікая кніга. І кожнаму, хто жадаў нават нешта абмеркаваць пра яе, яна гатовая была перарваць пазногцямі горла. Бось эмоцыі.

Аўганцы не жадалі чытаць Святой Кнігі на пэрсыдзкай мове. Калі нехта перакладае, гаварылі яны, ён памыляецца, бо ён чалавек, а гэта — слова Бога. І лепей няхай мулы інтэрпрэтуюць яе, а мы будзем слухаць, чым нехта перакладзе ня так, як трэба, і ўзынікне блузънерскае вальнадумства. Тоє, што мулы самі ня ведаюць арабіцы, а проста на памяць завучылі малітвы, ім да галавы не прыходзіць.

Просты хлопец Бульбашўскі вырашыў зрабіцца беларускім супэрмэнам. Але з-за сваёй наіұнасьці ён робіцца суўдзельнікам крадзяжу іншамаркі...

Съмех і грэх з гэтым «J_морс»-ам. Яны другі год запар не захацелі выйсьці на спэну, бо... у залі другі год запар сядзеў Аляксандар Мілінкевіч. А з тым Мілінкевічам радасьць і гора... Фотарэпартаж Юліі Дарашкевіч.

У ноч з 25 на 26
плотага ў
канцэртнай залі
«Менск» адбылася
«Рок-каранацыя». Рок-карону году атрымала гомельская група «Rasta».

Съмех і грэх з «J_морс»-ам. Яны другі год запар не захацелі выйсьці на спэну, бо... у залі сядзеў Аляксандар Мілінкевіч. А з тым Мілінкевічам радасьць і гора.

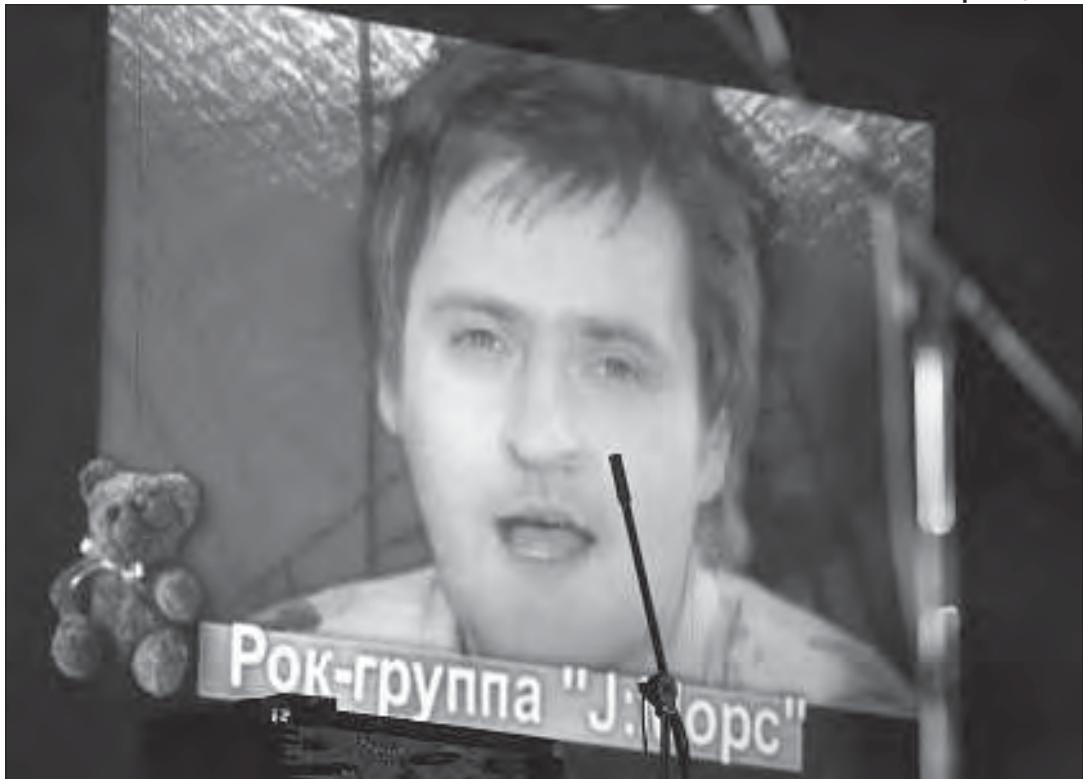
Рок-каранацыя ў здымках

Радасьць — што палітык такога ўзроўню, ды ходзіць на такі канцэрт. А гора — бо страшна. То ж арганізаторы нават тэлефанавалі ды ўпрошвалі: Вы ж, не дай Бог, не прыходзьце. А ён кажа: ды я не як палітык, а як чалавек сабе білет купіў. І такі прыйшоў. Але злітаваўся: на спэну дарыць кветкі не выходзіў. Хоць авацыя была б яму гарантаваная, як і летась. Ясна хоць бы там, што пры называныні імёнаў кшталту «J_морс» ці «Смолава» ў залі разліваўся дзікі съвіст.

Ян Маўзэр (група «Tav.Mauzer») перамог у намінацыі «Выканаўца году»

J_морс традыцыйна праігнараваў Рок-Каранацию...

Каранацыя застаецца маштабнаю і незалежнаю

Выканануцы адлучаныя ад дзяржмэдліў. Канцэрты забараняюцца. У «чорных сьпісах», распрацаваных ідэялічным аддзелам Адміністрацыі прэзыдэнта і Мінкультам, ня толькі назвы рок-камандоў, але і канкрэтныя асобы. Арганізатарамі канцэрту рэгіён не пускаецца на сцэну ня проста N.R.M., «Краму» ды «Палац», але і асона Вольскага, Варашкевіча і Хаменку. У такіх умовах праходзіла сёлета «Рок-Каранацыя».

Казаць — не казаць, запрашаць — не запрашапаць, — асабісты выбар арганізатора канцэрту. «Чорных сьпісаў» не існуе афіцыйна, але яны перадаюцца з вуснаў у вусны. Раней у тых вусных сьпісах былі гурты, што выступілі на мітынгу ў ліпені 2004 г. Потым сьпісы пачалі «пашырацца» на ўсю незалежную музыку.

Захочаш запрасіць Вольскага — будзь гатовы адстаяць права аднаго з самых папулярных музыкаў краіны выйсыці на сцэну.

Гэтая «Каранацыя» прайшла ў самых брутальных традыцыях рок-канцэрту 80-х: назвы выканануцца ды іх тэксты ўзгадняліся, музыкі былі падзеленыя на

«непажаданых» ды «астатніх». Дзеля справядлівасці варта сказаць: прадусары цырымоніі пратихнулі ўсё, што хадзелі. Што дазволіла ім самацэнзура. І тут паўсталі іншыя праблемы: нашым знаным музыкам ня надга і хацелася выступаць. Так, можна зразумець Ігара Варашкевіча: матэрыяльная зацікаўленасці ў гэтым ён ня мае (удзельнікам грошы ня плоцяцца), а дзеля ідзе ён наіграўся за 25 гадоў. Але, з другога боку, публіка патрабуе яго, Вольскага, Кулінковіча і не прызнае іншых аўтарытэтаў.

Аўдыторыя «Каранацыі» парадайна з публікай на «Тутэйшых» у Купалаўскім тэатры. Кансэрватыўная і недаверлівая, але адукаваная і абазнаная. Запрашаючы на цырымонію небеларускамоўных музыкаў, сутыкаўся з пытаннем: «Мы на нешта прэтэндуем? Там жа ўзнагароджаюць беларускамоўных». Так ёсьць, але зь іншай нагоды — музыка, выкананая на сваёй мове, мае большы попыт, яна самадастатковая і цікавая. Аднак акрамя мовы музыка мае яшчэ складнікі поспеху. Уладальнікі галоўнай «Рок-Кароны» — гомельская

Rasta — таму пацверджаньне. Яны малявідомыя ў сваёй краіне, але сталіся адной з самых папулярных айчынных камандоў у сусвете. Цяпер іх прызналі і тут, і яны паўней адчулы сваю беларускасць. Хоць на іх выступе тая публіка і ламанулася ў гардэроб. На жаль, чакаючы пры канцы ўздымання бел-чырвона-белага сцягу, мы забываємся на іншыя рэчы. Вартасць і ўзаемавагу, прынамсі.

У намінацыях цырымоніі сутыкнуліся два розныя музычныя съветы. Калі і на далей Кроў хоць раз на год будзе стаяць на адной сцэне з «Городской тоской» (праект беларускіх прамоўтэраў Сяргое), Вайщошкевіч з Rasta, а Ялфіма з Zet — гэта будзе на карысць беларускай музыцы. Толькі так могуць зьявіцца новыя героі. Учора гэта былі «Ляпісы», «Дзюбель» ды «Энергмы», а заўтра імі стануть «Маўзэры», «Rasta» ды «Бээны».

Сяргей Будкін

P.S. Мінулья рок-каралі напраўду пе-рад самай цырымоніі прыхварэлі. У Кулінковіча быў грып, у Вольскага — бранхіт, у Пугача — ангіна.

«Каралі» па намінацыях:

«Рок-карона году»: гурт **«Rasta»**.

«Песня году»: **«Гадзюнік»**, выканануцца **«N.R.M.»**.

«Выканануца году»: **Ян Маўзэр** (гурт **«Tav.Mauzer»**).

«Альбом году»: **«Босиком по мостовой»**, гурт **«J_mors»**.

«Проект году»: **«Прэм'ер Тузін 2006»**.

«Спэйнай паэзія»: **Зьміцер Вайщошкевіч** за альбомы **«Танга з ружай»** на вершы У.Някляева і **«Калыханкі»**.

«Рок-выканануца году»: **Атмараві** за альбом **«Романтика»**.

«Поп-выканануца году»: група **«J_mors»** за альбом **«Босиком по мостовой»**.

«Пазытыўная музыка»: гурт **«Нагуаль»**, альбом **«У землі под юбкой»**.

«Традыцыя і сучаснасць»: гурт **«Ur'ia»**, альбом **«Калі-чакра»**.

«Цяжкая музыка»: гурт **«Rasta»** за альбом **«The Age of Movement»**.

«Кліп году»: **«Apple Tea»** групы **«Apple Tea»** (рэж. Уладзімір Янкоўскі).

«Найлепшы хіп-хоп-выканануца году»: гурт **«Городская тоска»** (Гомель) з альбомам **«С міром»**.

Спэцыяльныя прызы:

«Найлепшы замежны выканануца беларускага рок-н-рола»: група **«Daimos»** (Смаленск).

«Надзея году» — група **ВИА «Візіт»**

...затое Мілінкевіч
сярод гледачоў
Каранацыі быў
папулярны больш
за **«J_mors»**.

Гурт В:N.

Пазытыўная
музыка ад
«Вірус Ліха».

«Проект
году» –
«Прэм'ер
Тузін 2006».

У намінацыі
«Сылеўная
паэзія»
карону ўзяў
Зыміцер
Вайцюшкевіч.

Спэцыяльны
прыз у
намінацыі
«Найлепшы
замежны
выканаўца
беларускага
рок-н-рола»
атрымаў гурт
«Daimos» са
Смаленску.

Цесна сядзелі, ды добра гаварылі

Вечарына найстарэйшай беларускай газэты праходзіла ў прыватнай хатцы ў сёры Маладэчна: адсюль пяць хвілінаў да райвыканкаму, да Цэнтральнай бібліятэкі (імя Максіма Багдановіча), да Музычнай вучэльні (імя Агінскага), да Клюбу чыгуначнікаў, да Палацу культуры. Толькі ні адзін з гэтых цёплых храмаў культуры ня здолеў прыняць стогадовую «Нашу Ніву»: як мы ня біліся з кіраўніцтвам установаў, ідэолагімі ад улады, вынік быў прадэманстраваны ў лісьце на імя Рэдакцыі яшчэ ў мінулым годзе («Страх адказвае», №36, 2006).

Але ж і ў невялічкую выстылую хаціну набілася 50 чалавек. Нават месца ўсім не хапіла, многія слухалі прамоўцаў стоячы.

Гэту сустрочу арганізоўала маладая супольнасць «За Маладэчна», у складзе якой прадстаўнікі розных грамадzkіх арганізацый (такіх, як Таварыства беларускай мовы), палітычных партыяў (АГПІ, БНФ), ініцыятываў, моладзевых аўтадынанняў. Дзякуючы высілкам сяброў супольнасці, у нежылой хаце стала ўтульна (віслі бел-чырвона-белыя балёнкі, гучала беларуская музыка, частавалі кавай, гарбатай і печывам), а таксама прысутныя займелі матчынасць бясплатна атрымаць падарункі: кружэлкі з фільмам «Плошча», музыкай «Песьні свабоды-1,2», записамі падзеяў сакавіка-2006, беларускія каляндарыкі, значкі і бранзалеты кампаніі «За свабоду», чартговы (ужо сёмы) сувязы нумар незалежнай газэты «За Маладэчна».

Як тут ня ўбачыць съцяг?

Падчас сваіх выступаў Андрэй Скурко, Валеры Булгакаў, Андрэй Дынько распавядали, прэзентавалі кнігі, у tym ліку з сёрыі «Кнігарня «Наша Ніва». Тут жа адбылася першая ў краіне прэзэнтация новае кнігі «Беларусь за дзесяць падарожжаў», напісанай Андрэем Дыньком і Андрэем Скурко падчас вандровак па краіне.

Валеры Булгакаў — рэдактар «ARCHE» — эмацыйна распавядаў пра вядомых гістарычных дзеячоў нашае краіны, рэкламуючы такім чынам выданыні, дзе пра іх ішла гаворка.

Андрэй Скурко — галоўны рэдактар «Нашай Нівы» — распавядаў пра цяпешашні стан газэты, яе канцепцыю і інтэр-

нэт-фармат.

Дазволю сабе не зусім звыклае парапінанье. Тройца рэдактароў нагадала мне наш нацыянальны бел-чырвона-белы съцяг: два «белыя» (гэты колер асацыюеца ў мяне з разважнасцю, спакоем: менавіта так прамаўляюць Скурко і Дынько) Андрэі і рэактыўны, імпульсіўны, нейкі часам неадчэпны, «чырвоны» Булгакаў. Ды калі ўжо парапінноўваць, дык я б назваў «Нашу Ніву» — белай, у той час як «ARCHE» — чырвоны. Вось і атрымоўваецца: колерава яны розныя, але разам прапагандуюць адны каштоўнасці, змагаюць за адну мэту. Як тут ня ўбачыш бел-чырвона-белы съцяг?!

Аздобіў съвяты гурманаў беларускага слова выступ маладачанскіх аўтараў-выкананаўцаў Лявона Тышкевіча і ягонага сына Яўгена. Дзякуючы іх песьням мэрапрэемства ператварылася ў супраудную творчую вечарыну.

Прысутныя разам з бардам заклікалі:

...Узьлятай хутчэй, жаўрук, у неба!
І адтуль съпявай цяпло вясны.
Узьлятай хутчэй, жаўрук, у неба!
І пра вясну мне вестку прынясі.
...Надакуыша зіма. Надакуыша...

Цёплыя палацы і зімная сядзіба

У заключнай прамове Андрэй Дынько, сярод іншага, адзначыў: «Нягледзячы на тое, што мы съвяткуем 100-годзьдзе

«Нашай Нівы» не ў палацах, а вось у такіх халодных хатках, для нас напамат важнейшы не памер сядзібы, а той дух, які пануе на гэткіх во імпрэзах». Напрыканцы, як ужо традыцыйна на сустрэчах, прысьвечаных «Нашай Ніве», усе прысутныя разам пад гітарны акампанемант праспівалі гімн «Не загаснуч зоркі ў небе». Былі адмыслова надрукаваны і раздадзены аркушы з тэкстам песні.

Госьці распавядалі шмат, нязвыклае грамадзтва да такіх гасьцей (а то ўсё Лявонцьеў, Смолава, Каліна), пытаннія задавала няшмат. Затое пасля вечарыны сустрэча набыла іншы фармат.

Рабіць сваю справу

Пасля раздачы аўтографаў, набыцьця кніжак і невялічкае фотасесіі грамада перасунулася бліжэй да століка з кавай і гарбатай. Вось там вечарына і атрымала на менш цікавы прагнені.

Пры падбухторванні гасьцей зь Менску і Варшавы (дзе гэты год чытае лекцыі Валер Булгакаў), маладачанцы, якія засталіся на дыскусійную частку сустрэчы, прынялі выклік нашаніўцаў і бадзёра спрачаліся на розныя тэмы, якія хваляюць дэмакратычную супольнасць краіны.

Прынцыповых разыходжанняў у поглядах на агульнанацыянальную палітыку заўважна не было: нашаніўцы і маладачанцы выступаюць за адзінства дэмакратычных сілаў і кансалідацыю вакол Мілінкевіча. Хаця, як слушна адзначылі нашаніўцы, ня трэба запамат зацыклівацца на асобе лідэра і на tym, што адбываецца ў сталіцы: важна кожнаму рабіць сваю невялікую, але карысную справу, набліжаючы перамогу *нашае* Беларусі.

Юрась Бусел, Маладэчна

Съпяве Яўген Тышкевіч.

Чалавече і хрысьціянскае: онлайн-канфэрэнцыя з Пётрам Рудкоўскім

Філёзаф і багаслоў, аўтар кнігі «Паўстаньне Беларусі» адказваў на пытаньні чытачоў інтэрнэт-сайту «НН» у рэжыме рэальнага часу з 16:00 да 18:00. Пропануем Вашай увазе некаторыя пытаньні і адказы.

— **Пётра, як Вы ставіцеся да галадовак каталікоў, звязаных з высыльнем польскіх ксяндзоў зь Беларусі? Да галадовак пратэстантаў за свой храм? У якім разе Вы самі пайшлі б на галадоўку? (nie_katalik)**

— Ці Вы маецце на ўвазе галадоўку ў Юрацішках і Лаздунах? Я перакананы, што гэта была цалкам апраўданая галадоўка, асабіста ня ведаю таго ксяндза зь Юрацішак, але веру, што ён шмат добра га зрабіў для сваіх авечак. Духоўна і майлітуюна я падтрымліваў гэту галадоўку.

Што тычыцца галадоўкі пратэстантаў, то я быў перадусім станоўча ўзрушаны іхным радыкалізмам і настойлівасцю. Я б на галадоўку пайшоў, калі б мяне прымусіла сумленненне.

— **Як Вы лічыце, ці магчымая рэальная істотная падтрымка нейкім сучаснымі каталіцкімі орднамі Ўніяцкай царквы ў Беларусі? Хіба нічога б зъ яе сур'ёзнага не атрымалася, каб не езуіты ў Беларусі прыканцы XVI — XVII ст. Ці Вы маглі б выхаваць аднаго-двух Кунцэвічаў? Дзякую за тое, што Вы пішаце. (Бірута Янкевіч)**

На дадзены момант каталіцкія ордэны самі ходзяць на кастылях па няпростым беларускім грунце. Дык «істотнай падтрымкі» хіба ў найбліжэйшы час ані рэальна, ані гіпатэтычна ня будзе. А калі гаварыць пра «неістотную» падтрымку, то ёсьць. Вось у Віцебску доўгі час ужо ў дамініканскіх памяшканьях жыве грэка-каталіцкі святар на сваёй сям'ёй.

Не, выгадаваць Кунцэвічаў я б ня змог і не хацеў бы. У

наш час патрэбны вялікія экуменічныя дзеячы, а не Кунцэвічы. Бо чым займаліся б Кунцэвічы? Навяртаньнем працваслаўных на ўніяцтва? Катэгарычна супраць. Нам патрэбна перадусім духоўная еднасць, а не інстытуцыйная.

— **Хвала Хрысту, вялебны ойча Пётра! Паходжу сам зь невялікай вёскі, стараюся бліжэй спазнань Бога, самога сябе і іншых людзей. Адначасова зьяўляюся вялікімamataram беларускай мовы. Стараюся стала размаўляць па-беларуску, tym самым заахвочваючи іншых. На жаль, не заўсёды спатыкаю разуменне з боку каталікоў-аднаверцаў. У маёй вёсцы ўсе называюць мене БНФайцам. Крышку крыўдна, і душа баліць. Ці не парайце, як захаваць душэўную раўнавагу і любоў бліzkіх, калі ўвесе час чуеш зь іхнага боку схаваную ўнутраную агрэсію? У нас вельмі лёгка стаць аб'ектам плётак, але цяжкай напамат, калі яны закранаюць бліzkіх. Ды і бацькі мене зусім не разумеюць. Кажуць, навошта сам сабе ўскладняю жыцьцё, бунтуюся, калі маю што есьці. На парафii ксёндз-паляк уводзіць паступова расейскую мову. Да-волі добра яе вывучыў. Ды і беларусы-ксяндзы з суседніх парафій, відаць, таксама думаюць, што па-беларуску можна толькі з быдлам ў хляве размаўляць. Можа, парайце, як не згаршацца, бо калі духоўныя лідэры ў малым выбіраюць лёгкі шлях (г.з. сівядома альбо не адмаўляюцца ад беларускай мовы на карысць русіфікацыі),**

ЮЛІЯ ДАРАДЗІКЕВІЧ

то ці ў вялікім іх варта слухаць? Дзякую, і жадаю Божага Шчасця! (Siabruk)

— Дарагі Сябрук! Мяркую, вы даволі малады чалавек. У такім разе перадусім памятайце, што ў вас яшчэ ўсё наперадзе. Вас чакаюць вялікія і важныя справы, а цяперашнія выпрабаваныні — гэта важны этап у вашым жыцьці, які мае загартаваць вас. Такім чынам, застаньцеся вернымі свайму сумленню і нічога ня бойцеся. Шукайце больш асабістага контакту з Богам. Ён вам скажа, што рабіць.

Уявіце, што дзеесь 12—13 гадоў таму я быў дакладна ў такой самай сітуацыі, што і вы. Ніхто не разумеў маёй пло-басыці да Беларусі і беларус-

Пётра Рудкоўскі

нарадзіўся ў 1978 г. у Каневлішках (Воранаўскі р-н Гарадзенскай вобласці). Скончыў Ягелонскі ўніверсітэт. Сталы аўтар «НН» і часопіса ARCHE. Ляўрэт прэміі ARCHE «За сумленнае слова» (2005).

касцьці, уключна з маймі бацькамі і дзячынай. І страшэнна балюча было, калі ксёндз пра-башч выдумляў абсурдальныя прэтэксты, каб адмовіць маёй просьбі зрабіць хоць адно чытанынне, хоць раз у год (!) па-беларуску. Усё гэта, відавочна, трэб' было перажыць і перажываць. Але благаслаўлены той, хто гарыць!

— Вы багата пішаце пра палітыку. Ці Пётра Рудкоўскі, які піша пра палітыку, і Пётра Рудкоўскі, які прысьвяціў жыцьцё Богу, не канфліктуюць? (СБ)

— А што значыць «прысьвяціць жыцьцё Богу»? Некаторым здаецца, што служыць Богу — значыць замкнуцца, адасобіцца і сільваць бясконца басам «Господу помолімся». Але пачытайце съятую гісторыю. Майсей — той, хто пайшоў на службу да мадыяс-кага съятара. У пэўны момант перажывае тэрафанію. Бог яму кажа: «Майсей, глядзі, народ мой церпіць. Ідзі і выведзі яго з эгіпецкага рабства». Пачытайце кнігі прарокаў Ісаі, Ерэміі, іншых мудрацоў.

І любому з нас, веруючых, Бог можа сказаць: «Ідзі і дзеянічай!» І мне Ён сказаў: «Пётра, чаго ты тут усё кленчышь. Адкрый вочы й паглядзі: майму народу дрэнна. Што ты можаш зрабіць для яго???

Ну і што я могу Богу адказаць? Калі я прысьвяціў жыцьцё Богу, значыць, мушу Яго слухацца, ці не? Калі Бог распалиў ува мне пэўныя ідэі і даў якісь талент, дык я могу толькі тое зрабіць, што буду верным гэтym ідэям і нейкім служыць сваім талентам.

Так што ўва мне самім «палітыка» і «вера» гарманізуюць у найбольшай ступені.

Хоць тут ёсьць таксама момант напруження, прычым досьць сур'ёзнага напруження. Многія ўспрымаюць мае публікацыі і выступы як выступы прадстаўніка Касьцёлу. А я не могу функцыянуваць у рамках «афіцыйнасці». Я пераважна гавару тое, што ў сэрцы, я не рэтранслюю тое, што біскупы ці ксяндзы сказаць ці паста-навілі. У сацыяліті ёсьць такі панятак — «карпарацыйная этыка». Вось жа, я не аднаразова парушаў гэтu «карпарацыйную этыку», крытыкуючы ці то ксяндзоў, ці то герархаў. Гэта наводзіць майне на досьць спэктакулярныя думкі — калі я не могу функцыянуваць у рамках «афіцый-

насці», ці на лепш было быт стаць звыклым хрысьціянінам, каб не ствараць пэўных нязручнасцяў для Касьцёлу? У гэтым чакаю якогася подыху, якіхсці падказкі ад Бога. Бо такая дылема сапраўды ёсьць.

— Брат Пётар, а вось скажыце так па-людзку, навошта чалавеку быць хрысьціянінам? Другое пытаньне — як ім быць? (Louka)

— Некаторыя філёзафы кажуць: chrestianitas et humanitas convertuntur. Чалавечасе і хрысьціянскае — паняткі ўзаемазамяняльныя. Христос — Бог-чалавек, які дапамагае нам быць поўным чалавекам.

Быць хрысьціянінам — гэта перадусім любіць.

— Брат Пётра, ці выбіраеца беларускі Касьцёл пачіху з польскасці, найперш на Гарадзеншчыне, і ці не зъміняе часам гэтую пальшчыну расейшчыну? Якое Вашае стаўленне да высылкі польскіх ксяндзоў з Беларусі і ўвогуле да іх прысутнасці тут? Як цяпер у беларускім Касьцёле з пакліканнямі? Як прывесці да Хрыста блізкага табе чалавека, душа якога вытраўлена атэістычнай пропагандай, без маральна-га гвалту над гэтым чалавекам? (Гар)

— Што тычыцца касьцёлу на Гарадзеншчыне, дык Вы вельмі добра акрэслілі: Касьцёл выбіраеца з польскасці пачіху. Часам з розных прычын на месца пальшчыны прыходзіць расейшчына, але я на думаю, што гэта дамінуючая тэнденцыя. Што тычыцца ўсіх астатніх дыяцэзій, апрача Гарадзенскай, дык там беларускамоўная опцыя даволі выразная і хіба незваротная.

Стаўленне да высылкі польскіх ксяндзоў вельмі неадназначнае. Прынамсі некаторыя зь іх недалюблівалі (мякка кажучы) беларускасць. Хоць з гледзішча духоўнага адраджэння думаю, што прыносілі больш карысці, чым шкоды.

З пакліканнямі ў бела-

рускім Касьцёле горш, чым у Польшчы, але значна лепш, чым у Францыі, Нямеччыне, Ірландыі або ў іншых краінах Захадній Эўропы.

«Прасіце Господа, каб паслаў работнікаў на жніво сваё». Перадусім малітвай і цярпівасцю. Галоўнае праўла — рабіць гэта ненавязыліва, але час ад часу словамі і прыкладам паказваць пэрспектыву насыць Хрыстовага Эвангелія.

— Ваш ідэал съвятыарская служэньня? (Ганна)

— Перадусім съвяты памяці ксёндз Апалінар Зубялевіч, пробаш Чанвеліскай парафіі, які мянє хрысьціў. Съвяты чалавек. І ёсьць таксама шмат іншых съвятароў, у тым ліку і ў Віцебскай дыяцэзіі, які ў цяжкіх умовах будуюць касьцёлы, навучаюць людзей і служаць Беларусі. Я не дарастаю да іх ўзроўню.

— Пётра, ведаю, што Вы сёлета працуеце ў Віцебску, і што Вы ўпершыню сутыкнуліся з Усходнім Беларусью. Як гэтая праца на Усходзе Беларусі зъміняла Вашыя бачаніні? Што ва Усходнім Беларусі Вас найбольш уражвае? Ці маем мы дзяве Беларусі, ці іх болей? Вельмі важнае адно з пытанняў, зададзеных вышэй: як Вы ставіцесь да мэтадаў галадоўкі, і ў якім разе на гэта варты ісьці? (Андрэй)

— Я пераканаўся, што падзел на Усходнюю і Заходнюю Беларусь намнога больш лагодны, чым падзел на Усходнюю і Заходнюю Украіну. Віцебск мае ўпраўляць з часоў царскай Рasei дысыдэнцкія традыцыі. Калі я ініцыятуў студэнцкія сустэречы, то на адной зь першых сустэреч зрабіў аптытанье наконт пажаданай мовы на спатканіях. І што вы думаеце? Большаясць гэтых «усходнікаў» аддала перавагу беларускай мове. Беларусь дыфрэнцыяваная і ідэалічна ды палітычна падзеленая, але не настолькі, каб можна было гаварыць пра «дзяве ці болей» Беларусі. Яна адна, а давайце дапама-

гаць беларусам яшчэ больш наблізіцца адзін да аднаго.

Наконт галадоўкі я хіба ўжо адказаў і магу толькі ўдакладніць, што на галадоўку трэба ісьці толькі тады, калі кліч сумленыне. Нельга ісьці зь якіхсці палітычных калькуляцый.

— Што Вы думаеце пра партугальскі рэфэрэндум аб легалізацыі абортаў? (janak)

— Вельмі балюча ўспрымаю такога тыпу рэфэрэндумы, балюча зь дзізвюю прычынаў. Па-першым, гэта адна з праяваў лібральнаў демакратыі, якую ўсё ж такі паважаю. Зь іншага боку, гэта хіба той прыклад, калі адбываецца «самаатручванье адкрытага грамадзтва», як казаў філёзаф Лешак Калакоўскі. Жыцьцё чалавека ад зачыця і да канца — съвятое.

Тым ня менш я б асьцерагаўся дэмантациі Эўропы. Чалавецтва цягам усёй сваёй гісторыі пазначана рознымі грахамі, і, тым ня менш, нельга пасыпешліва акрэсліваць ту ю іншую частку чалавецтва «Варотамі Пекла». Тэндэнцыі ў Эўропе, хутчэй, несуцяшальныя ў гэтым пляні. Думаю, што ў будучым будзе, на жаль, нарастыць тэндэнцыя дрэнна зразуметай «лібералізацыі». Але гэта выклік для тых, каму важныя духоўныя каштоўнасці, а выйсці з насустречай гэтаму выкліку немагчыма, дэмантізуючы Заходнюю Эўропу.

— Як Вы ставіцесь да кнігі Паўла Севярынца «Нацыянальная ідэя. Фемінізм і Беларусь» з канфэсійнага й тэалігічнага гледзішча? (tulyaha)

— Я вельмі ўдзячны Паўлу Севярынцу, што ён спрыяўляецца да надання хрысьціянскага характару нацыянальнаму адраджэнню, інакш кажучы, ён дазволіў Хрысту ўвайсці ў нашу культуру і ў наша жыцьцё. Але думаю ўсё ж, што ягоная публіцыстыка занадта перанасычана рэлігійнай фразэзлётіем. Калі такой фразэзлётіем запамат, то яна баналізуецца. Стা-

...онлайн-канфэрэнцыя зь Пётрам Рудкоўскім

новіца чымсыці звыклым і звычайным. Хрысціянства — гэта фэрмэнт, а фэрмэнту не павінна быць зашмат. Да-стактова крышачку.

— Біблій на-беларуску ў якім перакладзе Вы карыстаецеся? (Рота Ч.А.)

— Мне вельмі падабаецца пераклад Біблійных чытаньняў, зроблены каталіцкай літургічнай камісіяй (хоць гэта і існуе ў студыйнай версіі — пакуль што), на другім месцы — пераклад Сёмухі, на 3-м — а. Чарняўская і г. д. Але калі мэдытую над Біблійным тэкстам, то чамусыці мне больш пасуе расейскі пераклад або лацінскі, ну і, канечне, грэцкія арыгіналы.

— Пахвалёны Езус Хрыстус. Шмат хто з ксяндзоў паходжаныя беларускага, як прыклад — цяперашні дэкан Астравецкага раёну родам з Мастоў. Але той зывёў у нівонта беларускую імшу ў самым Астраўцы — паставіў у невыгодны час, і сама імша вядзеца на дзвіюх мовах, часам здаецца пэнкне ад напругі, як стараецца з «варшаўскім акцэнтам»^{rep-knie ad napruhi, jak strajessca z «varshauskim akseptam»}. Хоць беларускай мовай валодае дасканала. Што гэта, хіба невуцтва ўласнае? Ці рука Кашкевіча? (Vavzhyniec)

— Разумею Вашу боль і абу-рэнне. Я ўжо неаднойчы пісаў пра «польскае пытаньне» ў Гарадзенскай дыяцэзіі. Не, гэта не «рука Кашкевіча», а папросту заганны этас, устойлівы кансансус пасярод большасці каталіцкага духа-венства на Гарадзеншчыне наконт таго, што трэба любой цаной захаваць польскуюсьць у касцёлах. І захоўваюць яны гэту польскуюсьць такім мэтадам, які адпавядае іхняй аса-бістай культуры — мэтадам прыніжэння беларускай культуры.

— Раскажэце падрабязна пра сябе. Адкуль Вы, і як

Пётра Рудкоўскі ў рэдакцыі «НН».

Вы дайшлі да такога жыцця (гэта значыць, манаска-га паслушэнства, як мы чулі, і пісаныя па-беларус-ку)? (Ёнс)

— Я з Віленшчыны, на-радзіўся ў Канвелішках (гэта беларускі бок). Да «паслушэнства» дайшоў паступова. Хацеў нейкіх ідэалаў. Гэтае хаценьне павяло і павяло, вось у выніку я дайшоў «да такога жыцця». «Паслушэнства» для мяне — гэта ўменьне слухаць і чуць, як сама эти-малёгія слова гаворыць. У гэтым сэнсе паслушэнства — гэта адзін з ідэалаў. Але ча-сам паслушэнства атаесамляеца зь безумоўным падпа-радкаваннем чыёйсці волі. Калі так разумеца паслушэнства, то тады я вельмі непас-лухмяны. Унутраная свобода і незалежнасць — арганічна важныя для мяне.

Беларускасць я сустрэў у сваёй душы. У дзяцінстве я пісаў вершы і прозу (для вуз-кага кола сяброў). Спачатку па-польsku (напісаў дзесяці 800 старонак усяго). Потым па-расейску. А потым пад нейкім дзіўным натхненнем напісаў нешта па-беларуску. І тады я адкрыў, што ў гэты момант не пішу, а дыхаю. Ясна, што тое, што я тады пісаў па-беларуску, я мае ніякай мастацкай вартасці, але важна тое, што я тады ўсьвядоміў, што ў прасторы беларускае мовы я пачуваю-ся як рыба ў вадзе. А ў прас-

торы якой-кольвечы іншай мовы — як рыба ў кампоце.

— Ці прыгожыя Кан-вэлішкі, у якіх нарадзіліся? Бо назва вельмі прыгожая. Адкуль яна пайшла? Хто Вашыя бацькі? Ці ёсьць браты, сёстры? (Тт)

— Ох, як быццам бы і нічога асаблівага няма ў гэ-тых Канвелішках, а так лю-блю я іх, што здаюцца найп-рыгажэйшымі ў съвеце! Наз-ва Konveliskes, літоўская, канечне ж, хоць у літоўскіх крыніцах можна стрэць Kauleliskes (немавед чаму, бо kaule — гэта косыць, а якія там у нас косыці). А «Кан-вэлішкі» паходзяць, найвідавочней, ад «канвалія», лан-дышаў, знача. Бацькі мае — Марыя і Ян, былыя рабочыя, цяпер пэнсіянэры. Рудкоўскія — гэта найвідавочней зьбяднелая шляхта, якая на момант пачатку XX ст. ужо толькі служыла то тут, то там у польскіх паноў. Бацькі на-радзіліся яшчэ ў II Рэчы Пас-палітай. З-за вайны не змаглі атрымаць нават базавай аду-кацыі. Скончылі па тры кля-сы. Але іх нераскрыты патэн-цыял часам выходзіць на-верх, асабліва ў маці. Яна на працягу двух дзён можа напісаць цэлы сшытак вершы-каў на выпадак, калі трэба павіншаваць ксяндза зь імян-інамі або ўрачыста стрэць біскупу. Вершыкаў простага, канечне, зьместу, але з рыт-мам і рыфмай амаль безда-

корнай. Ёсьць адзін брат, першародны сын маіх баць-коў, троі сястры і я, «замыкаючы лона». Я нарадзіўся по-зна, калі бацькам было ўжо за сорак.

— Шаноўны Пятро, ці не здаецца Вам, што ў ста-у-ленні нацыянальнага аса-родзіця да Касцёлу і на-адварот існуе крыху анах-ранічна дыстанцыя і шэ-раг перасудаў. У прынцы-пе Касцёл павольна, але стабільна і певзверотна бел-арусізуецца, наша мова фактычна становіща лі-тургічнай, што надае ёй зусім іншыя вымярэнне, сацыяльнае вучынне Ка-сцёлу ўвасабляе найлеп-шыя грамадзянскія ка-тоўнасці. Карапей, ці ня варта Касцёлу і грамад-зянскай супольнасці больш цаніць адно аднаго? (Сцяпан)

— Учора я выступаў на канфэрэнцыі «Беларусь и Большая Европа» з дакладам на тэму «Ролі рэлігіі ў геапалітычным самавызначэнні беларусаў». Тыя пытанні і рэшткі, якія прагучалі пасля дакладаў, здаецца, пацвярджаюць Вашую тэзу шэрагу перасудаў. Але хацеў бы тое-сёе ўдакладніць у тым, што Вы кажаце. Адносна вялікай ступені уплыву ў справе па-будовы грамадзянской супольнасці. Сацыяльнае вучынне Касцёлу (і Царквы) сапраўды ёсьць, і яно даволі прадуманае і адаптаванае да сучаснасці. Але пакуль што ў Беларусі яно толькі на па-перы. Духоўныя ўлады — як Праваслаўнай, так і Каталіц-кай цэрквой, — як маюць да-статковай маральнай кан-дышы і адпаведных кадраў, каб прасоўваць гэтае сацы-яльнае вучынне. Так, варта Касцёлу і грамадзянской супольнасці больш цаніць адзін аднаго.

КРЫТЫЧНЫ НАСТРОЙ

Пазбавіцца комплексаў Сакавік

Некаторыя беларускія чытачы, у съядомасці якіх моцна замацавалася схема «правінцыя—мэтраполія», маюць звычку параўноўваць нацыянальную літаратуру з расейскай. Піша Павал Абрамовіч.

Альбо з ангельскай, французскай, гішпанскай, польскай — хто якую чытае. Такія чытачы з мазахісцкім заставальненнем (параўнанне, вядома, будзе зроблена імі не на карысць роднай літаратуры) параўноўваюць мастацкую проблематыку кніг, сюжэты, вобразы галоўных герояў твораў, наклады і якасць паліграфіі... І нават саміх аўтараў — Ігара Бабкоўца з Віктарам Плялевіным, Югасю Каляду з Даротай Маслоўскай¹ і г.д.

Ёсьць і іншая катэгорыя людзей з падобнымі хібамі мыслення (інакш гэта не назавеш): яны нічога ня ведаюць пра сучасную беларускую (украінскую, літоўскую, etc.) мастацкую літаратуру, але цвёрда перакананыя, што яна значна саступае той жа расейскай. Да таго ж, калі такім людзям распавядаеш, у прыватнасці, пра пераклады Сэрвантэса і Рабле, якія ты пабачыў на ўкраінскім стэндзе міжнароднай кніжнай выставы ў Менску, іх перасмыкае, бо пераклады з «вялікіх» літаратур на ўкраінскую (як і на беларускую) у іхнім уяўленні таксама саступаюць!

Дадзеная праблема актуальная ня толькі для Беларусі, але і для ўсіх посткалянійльных краін. Каб пераканацца ў гэтым, дастаткова прачытаць артыкул Марціна Левіна, літаратурнага агля-

¹ Дарота Маслоўская (нар. 1983) — польская пісьменніца, аўтарка раману «Польска-русккая вайна пад бела-чырвоным сцягам» (2002), перакладзенага на 10 моваў сьвету. — **П.А.**

далініка «Глоб энд Мэйл» (Таронта), «Калі зьявілася сучасная канадзкая літаратура?» (Іностранныя литература. 2006. № 11). У ім М.Левін піша, што да 70-х гадоў мінулага стагодзьдзя многія ўспрымалі канадzkую літаратуру як «каляніяльны дадатак да брытанскай літаратуры». У лік гэтых «многіх» уваходзіць «пачынальнік» канадзкай паэзіі сээр Чарльз Дж.Д.Робэртс і новаштатянскі гумарыст Томас Чандлер Галібертан.

Як выяўляеца, праблемаў з самаацэнкай хапае і ў тых, хто па праву можа называць расейскую, гішпанскую ці нейкую іншую, «вялікую» літаратуру роднай. Кацырына Барабаш, аглядальнік аднаго з ушывовых расейскіх выданняў, у артыкуле «Для ўнутранага карыстаньня» (Независимая газета. 2006. 10 кастрычніка) даводзіць, што «расейская культура пасыпахова і весела варыща ў сваім соку, зь пенай ля роту, аднак, мусіруючы міт аб уласным усясьветным прызнаньні», і з сарказмам прапаноўвае адсвяткаваць у 2007 г. своеасаблівы юбілей — «дваццаць гадоў нашай непрысутнасці ў полі зроку Нобэлеўскага камітэту».

Давайце пазбайдзяцца комплексаў, але не паглыбляць іх. Дзеля гэтага трэба проста чытаць мастацкія творы, свае і замежныя, і атрымліваць асалоду ад гэтага захапляльнага працэсу. Тым жа, хто *ня можа не параўноўваць*, варта нагадаць: у аркестры пад назвай «усусьветная літаратура» вагу і каштоўнасць мае кожны інструмент.

КАЛЯНДАР

- 4 — 225 гадоў таму (1782) нарадзіўся Казімір Ельскі, скульптар, першы прафэсар скульптуры на Беларусі.
- 4 — Пурым у габрэяў.
- 4 — 75 гадоў таму (1932—2007) у Пінску нарадзіўся Рышард Капусыцінскі, польскі пісьменнік і журналіст.
- 11 — Дзень аднаўлення незалежнасці Літвы.
- 14 — Міжнароднае матэматычнае съвята «дзень Пі».
- 15 — 75 гадоў з дня нараджэння польскага кінарэжысёра Ежы Хофмана (1932).
- 15 — Міжнародны дзень супраць жорсткасці паліціі.
- 15 — Нацыянальнае съвята Вугоршчыны.
- 15 — Міжнародны дзень правоў пакупніка.
- 16 — 300 гадоў таму (1707) шляхам узяйданнія каралеўства Англіі і Шатляндый было ўтворана Каралеўства Вялікабрытанія.
- 18 — 75 гадоў з дня нараджэння Эрніста Сабілы, постаці беларускага дысыэнтэсцага руху, пастара Беларускай Эвангельскай Царквы (1932).
- 18 — 75 гадоў таму (1932) нарадзіўся Джон Апдайк, амэрыканскі аўтар.
- 22 — 175 гадоў з дня съмерці німецкага пісьменніка Ёгана Вольфганга Гётэ (1832).
- 25 — Дзень Волі.
- 25 — Звеставаныне ў каталікоў.
- 25 — 50 гадоў таму (1957) заснаваная Эўрапейская Эканамічна Супольнасць (Захоўня Німеччына, Францыя, Італія, Бэльгія, Нідэрланды, Люксэмбург).
- 25 — Дзень незалежнасці Грэцыі.
- 26 — 75 гадоў таму (1932) памёр біскуп Зыгмунт Лазінскі, беларускі каталіцкі рэлігійны дзеяч, першы біскуп Пінскае дыяцэзіі.
- 26 — Дзень незалежнасці Бангладэш.
- 27 — Міжнародны дзень тэатру.
- 31 — Маўлід аль-Набі (дзень народзінаў прарока Мухамада).

PHOTO BY MEDIAMANET

Тры весткі пра Суціна і Сымілавічы

У траўні ў Сымілавічах плянуюць адкрыць музэй Хайма Суціна. Ягонае палатно прададзенае за рэкордны кошт. На ягонай радзіме спалілі мусульманскую съвятыню. Піша Сяргей Харэўскі.

Съвет абліяцела вестка пра тое, што чарговы аўкцыён Sotheby's у Лёндане скончыўся сэнсацыяй: палатно нашага земляка Хайма Суціна «Партрэт мужчыны ў чырвоным шаліку» прададзены за рэкордныя грошы — \$17,32 млн. Але на гэта было галоўнай неспадзянкаю. Непараўнальная меншыя сумы дали пакупнікі за клясыкаў францускага імпресіянізму Агюста Рэнуара (6,8 млн фунтаў), Эдгара Дэга (4,16 млн), Клёда Манэ (4 млн), Альфрэда Сісьлея й фавіста Рауля Дзюфі.

На радзіме Суціна, у мясцечку Сымілавічы, пры дапамозе Нацыянальнай камісіі ў справах ЮНЕСКО ў Беларусі ў траўні мае адкрыцца ягоны музэй. Яго плянуюць разьмясціць у адным з пакояў шыкоўнага палацу Манюшкай-Ваньковічай, дзе цяпер пры месцыцца «агарнны каледж». У экспазыцыі «Прастора Хайма Суціна» плянуеца адрадзіць колішні съвет мястэчка, у якім нарадзіўся на ўвесе съвет вядомы жывапісец. А ў кавярні, што плянуеца стварыць тутсама, аздоба будзе ў духу Парыжу 20-х гадоў XX ст., з рэпрадукцыямі палотнаў мастака й рэчамі стогадовае даўніны.

I, як для нашай краіны, гэта ня меншая сэнсацыя за вынікі лёнданскага аўкцыёну.

Сапраўдны дом, у якім жыла сям'я Суцінаў, пайшоў дымам падчас апошняе вай-

ны. Цяпер той пляц забудаваны. Але на старасьвецкіх жыдоўскіх могілках захаваліся пахаваныні ягоных родных. У Беларусі дагэтуль жыве пляменніца славутага мастака. Таму шанцы прыўлашчыць яшчэ адно бліскучае імя ў Беларусі ёсьць. Што праўда, наўрад ці сам Хайм Суцін мог бы сабе ўявіць, што прысьвечаны яму музэй будзе месцыцца ў шыкоўным палацы нашых арыстакрататаў. Арганізаторамі музэянае экспазыцыі ёсць кавярні ў Сымілавічах выступаюць ініцыятыўная група «па стварэнні ўстойлівага развицця Сымілавічай» ды Цэнтар візуальных мастацтваў і мэдияў Дзяржаўнага інстытуту кіравання й сацыяльных тэхналёгіяў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэту!

Пра тое, што гэты палац звязаны з радамі Агінскіх, Манюшкай, Ваньковічай, імёнамі мастакоў Язэпа Пешкі і Напалеона Орды, пэтаў Янкі Купалы, Якуба Коласа, арганізаторы пакуль не згадалі.

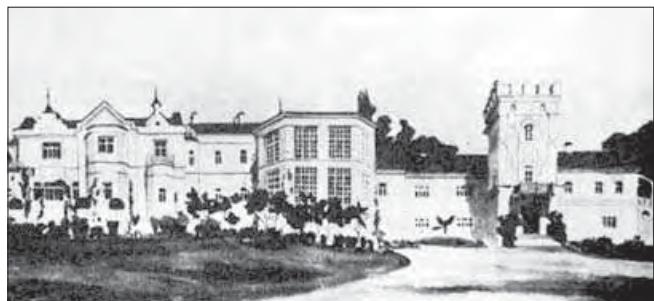
Прыгожы палац быў збудаваны ў модным на пачатку XIX ст. стылі нэаготыкі з выкарыстаннем старажытных муроў замку Агінскіх. Дзіве ягоныя сыпчастыя вежы нібы рэхам паўтаралі абрэзы шыкоўнага тутэйшага касцёлу пры калегіуме місіянераў. Адначасна каля яго быў створаны парк. Цяпер пра яго нагадваюць старадаўнія

Хайм Суцін.

ліпавыя прысады. Паўзь іх сцяняхіна ідзе да пекнага берагу Волмы, над якім уздыбіліся старажытныя замковыя

равы. Палац захоўваў карцінную галерэю, бібліятэку, архівы Агінскіх, Манюшак, Ваньковічай. У яго «старым» корпусе былі бальная заля, більядны і спальні пакоі. Засталіся да сёняня ў большіншы прыдатным стане толькі рэшты «новага корпусу», хоць і ў панявечаным выглядзе — дабудаваныя нягэглы тамбур пры ўваходзе, вокны замененыя на сучасныя сцэльнашклёны. Раней перад палацам быў шыкоўны батанічны сад, створаны выбітным батанікам Андрэем Сынядэцкім. Зараз большая частка колішняга саду брутальна занята гамахам «Завочнага сельскагас-

Сымілавіцкі палац у пачатку XX ст (уверсе) і сёняня (унізе).

культура

падарчага каледжу».

Хаім Суцін быў дзясятым дзіцём у надзвычай беднай сям'і габрэйскага шаўца. Ня маючы грошай на праезд, ён пешкі хадзіў да Менску, дзе й атрымаў свою першую наўку... У 1907 г., ва ўзроўніце 14 гадоў, Суцін змушаны быў працаўца. Яму пашэнціла знайсці месца памочніка рэтушэра ў фотаатэлье. На паўгадоднае дзяцінства запала ў ягоную душу назаўжды.

Але Сымілавічы часоў ма-ленства Суціна былі зусім ня цёмным і брудным мястэчкам, як гэта часам настойліва даводзяць. Наадварот! Гэта было вельмі рамантычнае места над Волмаю са слáўнай гісторыяй. Апроч шы-коўнага замку з палацам, вы-датнага калегіуму з касыцё-лам, трох цэркваў, сінагогаў і мячэту, была ў Сымілавічах і вялікая пажарная каланча, што спрэс была размаляваная й скрэмзаная на ўсіх мовах. На яе ўзбіраліся ці ня ўсе тутэйшыя хлапчуки — беларусы, габрэ, татары. Зь яе яны бачылі ўсё старадаў-ніе мястэчка. А тое, што хавалася за смутою далягліду, за сінім полем і чорным лесам, уяўлялася небясъпечным і недасягальным.

Тутсама, у родных Сымілавічах, Хайма, які краў спаквальлю ў бацькоўскай хаце ўсё, на што можна было прыдбаць каляровыя алоўкі, фарбы ці паперу, жорстка зьблі. Не за крадзеж. А за тое, што ён на-важыўся намаляваць самога рабіна. Сыны сьвятара-цем-рапала патаўклі падлётка да паўсумерці. Каб залаходзіць справу, рабін змушаны быў аплаціць выправу па наўку ў Вільню. Далі дваццаць пяць рублёў. Гэтак коштам уласнае крыўі Хайм Суцін становіўся мастаком. Невы-падкова той чырвоны, кры-вавы колер абавязкова са-чышца з усіх ягоных палот-наў.

У вайну згарэла славутая пажарная каланча, яшчэ да вайны быў разрабаваны сымілавіцкі храмы, а вялі-зарны палац доўгі час быў

Карціну Х.Суціна «Партрэт мужчыны ў чырвоным шаліку» прададлі за \$17,32 млн.

Домам творчасці для пісьменьнікаў. Па вайне тут была зусім іншая гісторыя. Ад колішняе велічы ў хараст-ва, у якіх вырас Хайм Суцін, сёння тут амаль нічога няма. Апроч магілаў...

P.S. На пачатку лютага са Сымілавічай прыйшла яшчэ адна вестка, што ў іншых

краёх была б першай сэнса-цыяй, — пры нявысьветленых абставінах згарэў вядо-мы тутэйшы мячэт. Стары драўляны будынак у 1997 г. быў абмураваны. Гроши на будаўніцтва мячэту фундава-ла сястра караля Кувейту Ну-рыя...

Цяпер закурэлія сыцены спаленай мусульманскай

бажніцы, руіны некалі шы-коўнага палацавага комплексу ды ўзоры калгаснага будаўніцтва маюць сузірань наведнікі кавярні «а ля Па-рыж» на радзіме геніяльнага мастака. Будзе над чым паду-маць і Нацыянальной камісіі ЮНЕСКО, і Цэнтру візуаль-ных мастацтваў... Зрэшты, і гасціям таксама.

АНДРУСЬ ХРАПАВІЦКІ

СТУДЭНТЫ I POGO

готы, эмо, панкі, падлеткі, цыцкі, пражектары, піва,
дыскатэкі, бары, канцэрты, забароненая літаратура,
час бяжыць так імкліва, асабліва падчас адрыву,
выбухныя скокі, стрэлы з гумы і зусім не амура.

ты мяне не кахаеш, але мы разам, і нам так неістотна,
што пра нас думаюць тыя, што па іншы бок агароджы,
я захоплены тым, што сёньня мы памром несамотныя,
але заўтра будзем ізноў нашымі бацькамі народжаныя.

мільгацияць сырэны, ногі ў ботах тупаюць па асфальту,
але з намі анёлы крыламі белымі б'юць, палаюць паходні,
камянімі таксама робіцца дэмакратья, часам варта
дзеля супольнага дабрабыту дзвініць у нечую морду.

ты гопаеш на мяне, я скачу на цябе, мы зыліваемся ў экстазе
крыві і зламаных кантав, дэкартаў і іншых частак мінулага,
калі хочаш свабоды, не чакай на ўдар, сам бі адразу,
не чакай на мой стрэл, а сам выпусьці кулю.

раскіданыя па падлозе адно на адным у шчасыці,
на сцэне п'яныя музыкі і зламаныя ўшчэнт інструменты,
некта кахаецца, кусаючыся па-сабачы ў пякельнай жарсыці,
выкладчык ківае голавам, уздыхае самотна: «Студэнты»...

MANN KURT

САРМАЦКІЯ ХАЙКУ

Сыру ў краме куплю. Мазісты, як звычайна.
Падсумоўваючы
Незваротныя страты, выдзелю галоўную:
Дэіркі.

Конік заржаў: «Гуйгнм!» на стаенцы, а я
Згадваю Лемюэля і спрабую перакласыці
Yahoo — атрымліваецца «люцц».

У «Мінскай праўдзе» гумарэску чытаю.
Побытавая глеба, як Антэя, ты нас
Моцна трymаеш.

МІКАЛАЙ
ПЕТРУШЭНКА

Бліз гасьцінца ў вёсцы Ляўкова
Надмагільныя пліты ляжаць...
Па-над сьвежай магілай вясковай
Маці й жонка зайшліся, крычаць:

«Мой сыночак, навошта раптоўна
Ты пайшоў ад любімай сям’і?
Ты навошта, сынчак, гвалтоўна
Сам падрэзаў свае карані?»

Мой каханы, навошта так рана
Ты пакінуў навекі мяне?
Ты навошта, мой любы, на ганку,
Сам пяцельку прыладзіў сабе?...»

...За жалобным сталом аднагодкі
П'юць паўнюткія шклянкі з віном.
У бутэльцы з акцызной галоўкай
Затаілася съмерць за вуглом.

Талачын

23 лютага ў Менску прайшоў турнір па тайляндзкім боксе. Адным з пяці двубояў быў дзяўчы.

Аднойчы Капітан Танака знейшоў прыгожую марскую ракавіну. І захацелася яму накіравацца ў марское падарожжа.

Глядзіце! Гэта праект падводнай лодкі. Давайце пабудуем яе!

Клясная ідэя! На падводнай лодцы мы паплыўём па мерах ды акіянах!

Капітан Танака пакліаў сваіх сяброў.

Усе ўзяліся за працу.

МіНУЎ
МЕСЯЦ...

Ура! Мы пабудавалі падводную лодку!

Сябры паплылі па рацэ да мора.

ПРАЦЯГ
БУДЗЕ...

Капітан Танака ©

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Бабілёнская вежа**Бабілён (Babel)**ЗША — Мэксыка — Францыя, 2006,
каляровы, 142 хв.**Рэжысэр:** Аляхандро Гансалес
Іньярту**Ролі выканаўцу:** Брэд Піт, Кейт
Бланшэт, Гэаль Гарсія Бэрналь, Каши
Якуса, Адрыяна Бараза, Рынка
Кікучы, Гарыет Ўолтар, Тревар
Марцін**Жанр:** Драма**Адзнака:** 8 (з 10)7 намінага на «Оскара», узнагарода
за найлепшы саўндрэк.Куля, выпущаная ў Марока неасця-
рожнымі падлеткамі, трапляе ў амэры-
канку, якая была з мужам на турыстыч-

най экскурсіі. Гэта трагедыя выкліча
падзеі ў Мэксыцы, Японіі і Злучаных
Штатах. Сывет — Бабілёнская вежа, дзе
ўсе звязаны адны з адным, не разуме-
юць адзін аднаго, але адзін на аднаго
ўпісываюць.

Глуханямая японка, якая ня можа пе-
ражыць самазабойства маці, мае звесткі
пра маракансскую кулю, мэксыканская
няня заблукавае з амэрыканскімі дзеткамі,
а афрыканскі падлетак стане ахвярай
вайны з тэрарызмам.

Як і ў стужках «Сука-любоў» і «21
грам», Аляхандро Гансалес Іньярту вы-
карыстоўвае свой фірмовы прыём скры-
жаванага мантажу. Ён зыменшвае падзеі ў
Мароке, паездку няні з амэрыканскімі
дзецьмі ў Мэксыку і пакуты ў японскім
горадзе. При гэтым дзеі разгортваюцца
не адначасова, а апераджаюць адна адну,
адстаюць, спрабуюць дагнаць — што
выклікае мітусынню, шум... і шок ад фа-

тальнае зынітаванасці.

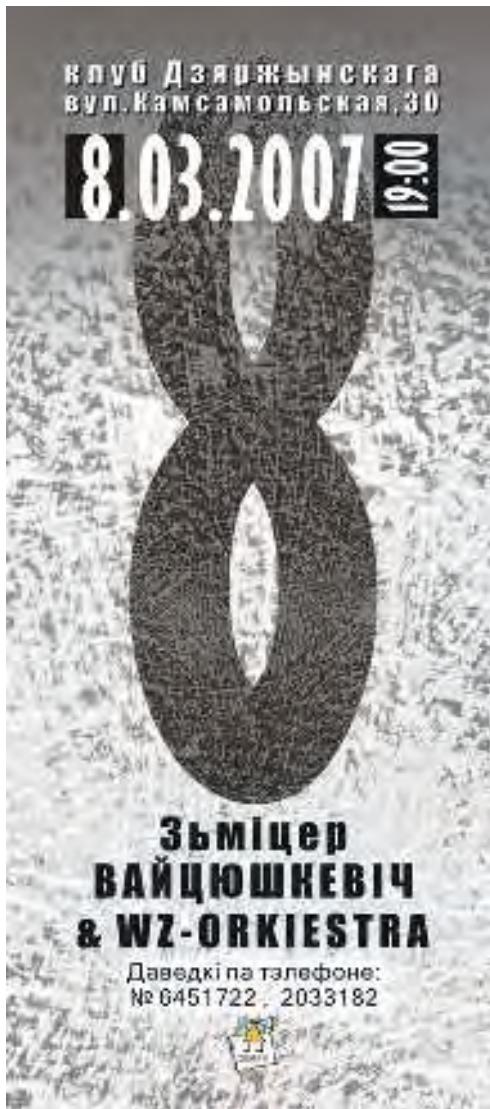
Для кожнага месца — свае жэсты й
свая інтанацыя. Аўтызм індустрыйнай
Японіі, сыпёка, прага, пыл — на афры-
канскай зямлі, карнавальны гул Мэксыкі
і пагоня на амэрыканскай мяжы.

Рэжысэр прымушае Кейт Бланшэт пад-
доўту ляжаць у крыўі (што актрысе
вельмі не спадабалася), зьдзірае з твару
Брэда Піта галівудzkую маску — ягоны
герой спакутаваны, стомлены й жывы.

Карціна агаломшвае сусъветным гома-
нам: мовы зыменшваюцца з гукамі пус-
тыні і гарадзкімі шумамі.

Рэжысэр збудаваў Бабілёнскую вежу.
Але цагліны гэтае вежы халаднаваты
прафесійны і на вельмі злучаюцца між
сабою.

З 1 сакавіка — сэансы ў менскіх кіна-
тэатрах: «Аўрора», «Масква», «Каст-
рычнік».

Андрэй Расінскі**ІМПРЭЗА****Фінал конкурсу да
стагодзьдзя «НН»**

6 сакавіка ў Музэі Багдановіча, што ў Траецкім перадмесьці, будуць падведзе-
нныя вынікі Конкурсу маладых літаратаў
да стагодзьдзя «Нашай Нівы», які ладзіць
Беларускі ПЭН-цэнтар. Фіналісты выступу-
тць з сваімі творамі, скажуць Лявон Бар-
шчэўскі, Андрэй Хадановіч, Ганна Кісь-

ліцьна, заспівае Руся. **Пачатак а 18-й
гадзіні.**

СЭМІНАР**Сэмінары па паліталёгії**

3 і 10 сакавіка а 15-й гадзіні ў памяш-
каныі управы БНФ адбудуцца сэмінары па
паліталёгіі, якія ладзіць палітоляг Але́сь Лаг-
вінец.

КІНО НА DVD

Гавань (Haven).
Драма, ЗША, 2006, рэж.
Фрэнк Е.Флаўэрз.
У ролях: Біл Пэкстан, Ар-
ланда Блум, Зое Салдана.
На Кайманавых выспах хава-
юцца бізнесоўцы і палю-
боўнікі. Але трывогі дасяга-
юць і зацішнае гавані. Ці
выпрымае каխанье падзень-
не раю?
Менск, Кісялёва 12,
643-21-08

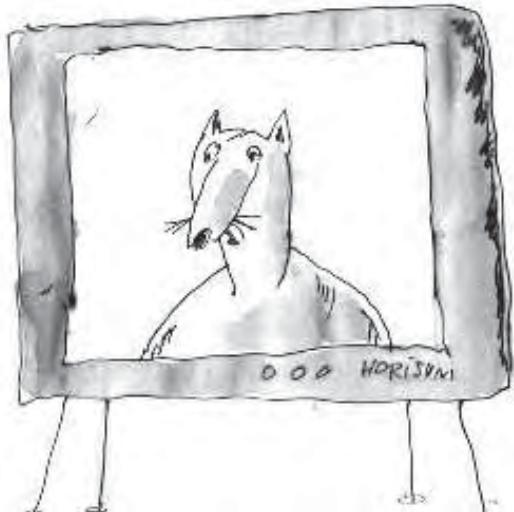
...ляяльныя мастакі атрымалі замову намаляваць альтэрнатыўную Марачкіну карціну «Плошча».

— А можа мяне трэба было ў параднай форме маляваць?

— Мне трэба толькі ваш твар. На карціне гэта будзе твар дэмакрата, які смокча заходнія гранты.

...беларусы былі пацукамі.

— Прынцып нашай дэмографічнай палітыкі просты. Нарадзіў 150 дзяцей — атрымай жылплошчу!

...чаргінцоўскі «Маёр Ветраў» атрымаў Оскара.

— А зараз пераможца ў намінацыі «Найлепшы фільм, зроблены па матывах твораў аўтараў, якія ня маюць права ўезду ў ЗША».

Зъбяры «Кнігарню «Наша Ніва»

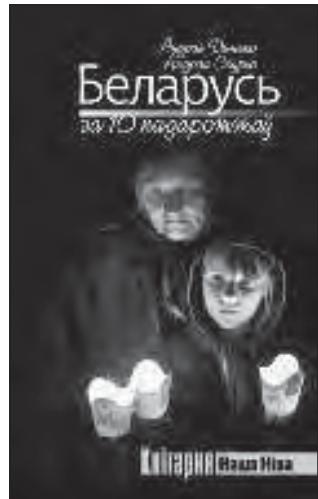
На тыдні выйшла:
Жанчыны выходзяць
з-пад кантролю. Беларуское
жаноче апавяданье

Андрэй Хадановіч.
Сто літру на tut.by

Пётра Рудкоўскі.
Паўстаньне Беларусі

Андрэй Дынко,
Андрэй Скурко. Беларусь
за дзесяць падарожжа

пытаецца у кнігарнях і ў незалежных распавесоўдніках

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

Гродна. Жыды-выбаршчыкі падалі жалабу на неправильныя выбары. Мужыкі падалі таксама жалабу, пад каторай усе падпісаліся. Мужыкі просьціць, каб адміністрація губэрнскія выбары дзеля таго, што яны былі абдуранены духоўныі, каторыя ня ў пользу мужыкоў скарыстали зь іх шчырай хрысьціянскай веры, што «архірэй няпраўды ня скажа».

«Наша Ніва». №8. 1907

А ТЫ ПАДПІШЫСЯ!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву»,
проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрес.
Адначасова Рэдакцыя звяртаецца з просьбай
ахвяраваць на выданье. Дэталі — **сторонка 17.**

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Віншую з днём нараджэння Юсупава Руслана (Сп.Б.), жадаю здароўя, добраўту і поспеха на творчай ніве.

КІГІ

Прапаную книгі: Ткачоў «Людзі і замкі», часопісы «Спадчына» 1989—1995, Л.Геніуш «Словедзъ», Чарніўская «Архітэктура Віцебска», «Падручнік літоўскай мовы», «Этнаграфія Беларусаў», Гётэ «Фаўст», «Філаматы і філярэты», Баршчэўскі, Каліноўскі ды шмат іншага, усе на прамкі беларусістыкі. Т.: 8-029-753-70-05

ПАДАРОЖЖА

Зыміцер Касцяплюк запрашае ў падарожжа 4 сакавік (нядзеля) па маршруце Менск—Косава—Ружаны—Лыскава—Краскі—Падароск—Ізабелін—Менск. 18 сакавік: Іё—Суботнік—Жамыслаў—Трабы—Гальшаны—Баруны—Крэва. Т.: 292-54-58, 622-57-20, 509-12-16, 110-19-28, 573-88-17

ПРАЦА

Якасна выканана пісьмовыя працы па беларускай гісторыі, літаратуры, мове. Звязтатаца загадзя. Т.: 101-03-24. Юрась.

Якасны набор, рэдагаванне тэкстаў на беларускай мове. Звязтатаца загадзя. Т.: 101-03-24. Юрась.

Шаноўныя чытачы!

У сувязі зь святочным графікам працы друкарні і паштовых аддзяленняў 8 і 9 сакавіка, «Наша Ніва» выйдзе 7 сакавіка. Чытачы ў Менску атрымаюць яе ў сераду-пятніцу. За Менскам — найпазней у панядзелак.

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Лукшевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская
шэф-рэдактар Андрэй Дынко
фотарэдактар Арыём Лява
галоўны рэдактар Андрэй Скурко
мастакі рэдактар Сяргей Харэўскі
заснавальнік Місцовым фондом выданьня
выдавец газеты «Наша ніва»
«Суродзіні»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:
220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» забавяковая. І2 палос форматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выведацца беларускі Дон друк». Менск, пр. Ф.Скарны, 79. Рэдакцыя не нісে адказнасць за змест реклімных абвестак. Кошт свабодны. Пасведчанне абрапстваўшыя чынага выданьня №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенне Міністэрствам інфармаціі Рэспублікі Беларусь. Юрдычны адрес: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р 3012206280014 у МДААТ «Белвестбанко», Менск, код 764. Наклад 2241. Газета выдаецца 48 разоў на год. Нумар падпісаны ў друк 23.00 28.02.2007. Замова № 1201. Рэдакцыйны адрес: Калектарная, 20а-112.